

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद पाठः
(वाक्य सहित)

षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

---

Contents

**6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं
काण्डं 3**

6.5 षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं.....3

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं काण्डं

6.5 षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

6.5.1.1

इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ वज्रमु॒दयच्छ॑त् स वृ॒त्रो वज्रा॑दु॒द्यताद॑बिभेत् सौ॑ब्रवीन्मा॒
मे प्र॑ हा॒रस्ति॑ वा इ॒दं मयि॑ वी॒र्यं॑ तत् ते प्र॑ दा॒स्यामी॑ति॒ तस्मा॑ उ॒क्थ्यं॑
प्राय॑च्छत् तस्मै॑ द्वितीयमु॒दयच्छ॑त् सौ॑ब्रवीन्मा॒ मे प्र॑ हा॒रस्ति॑ वा इ॒दं
मयि॑ वी॒र्यं॑ तत् ते प्र॑ दा॒स्यामी॑ति- [ ] 1

6.5.1.1 - Padam

इन्द्रः॑ । वृ॒त्राय॑ । वज्रम्॑ । उ॒दि॒ति । अ॒यच्छ॑त् । सः । वृ॒त्रः । वज्रा॑त् ।
उ॒द्यता॑दित्युत्-यतात् । अ॒बिभे॑त् । सः । अ॒ब्रवी॑त् । मा । मे । प्रे॒ति ।
हाः । अ॒स्ति । वै । इ॒दम् । मयि॑ । वी॒र्यम्॑ । तत् । ते । प्रे॒ति ।
दा॒स्यामि॑ । इ॒ति । तस्मै॑ । उ॒क्थ्यम्॑ । प्रे॒ति । अ॒यच्छ॑त् । तस्मै॑ ।

द्वितीयम् । उदिति । अयच्छत् । साः । अब्रवीत् । मा । मे । प्रेति ।
हाः । अस्ति । वै । इदम् । मयि । वीर्यम् । तत् । ते । प्रेति ।
दास्यामि । इति । 1 (50)

6.5.1.2

तस्मा उक्थ्यमेव प्रायच्छत् तस्मै तृतीयमुदयच्छत् तं विष्णुरन्वतिष्ठत
जहीति सोऽब्रवीन्मा मे प्र हारस्ति वा इदं मयि वीर्यं तत् ते प्र
दास्यामीति तस्मा उक्थ्यमेव प्रायच्छत् तं निर्मायं भूतमहन् यज्ञो हि
तस्य मायाऽसीद्-यदुक्थ्यो गृह्यत इन्द्रियमेव- [ ] 2

6.5.1.2 - Padam

तस्मै । उक्थ्यम् । एव । प्रेति । अयच्छत् । तस्मै । तृतीयम् ।
उदिति । अयच्छत् । तम् । विष्णुः । अन्विति । अतिष्ठत । जहि ।
इति । सः । अब्रवीत् । मा । मे । प्रेति । हाः । अस्ति । वै । इदम् ।
मयि । वीर्यम् । तत् । ते । प्रेति । दास्यामि । इति । तस्मै ।
उक्थ्यम् । एव । प्रेति । अयच्छत् । तम् । निर्मायमिति निः-मायम् ।
भूतम् । अहन् । यज्ञः । हि । तस्य । माया । आसीत् । यत् ।

उक्थ्यः । गृह्यते ॥ इन्द्रियम् । एव । 2 (50)

6.5.1.3

तद् वीर्यं यजमानो भ्रातृव्यस्य वृद्धे इन्द्राय त्वा बृहद्-वते वयस्वत
इत्याहेन्द्राय हि स तं प्रायच्छत् तस्मै त्वा विष्णवे त्वेत्याह यदेव
विष्णुरन्वतिष्ठत जहीति तस्माद्-विष्णुमन्वाभजति त्रिर्निर्गृह्णाति
त्रिर्.हि स तं तस्मै प्रायच्छदेष ते योनिः पुनर्.हविरसीत्याह
पुनः पुन- [ ] 3

6.5.1.3 - Padam

तत् । वीर्यम् । यजमानः । भ्रातृव्यस्य । वृद्धे । इन्द्राय । त्वा । बृहद्वत
इति बृहत् - वते । वयस्वते । इति । आह । इन्द्राय । हि । सः ।
तम् । प्रेति । अयच्छत् । तस्मै । त्वा । विष्णवे । त्वा । इति । आह ।
यत् । एव । विष्णुः । अन्वतिष्ठतेत्यनु - अतिष्ठत । जहि । इति ।
तस्मात् । विष्णुम् । अन्वाभजतीत्यनु - आभजति । त्रिः । निरिति ।
गृह्णाति । त्रिः । हि । सः । तम् । तस्मै । प्रेति । अयच्छत् । एषः ।
ते । योनिः । पुनर्.हविरिति पुनः - हविः । असि । इति ।

आह । पुनः पुनरिति पुनः – पुनः । 3 (50)

6.5.1.4

–ह्यस्मा–निर्गृह्णाति चक्षुर्वा एतद्–यज्ञस्य यदुक्थ्य–स्तस्मादुक्थ्यं
हुतं सोमा अन्वायन्ति तस्मादात्मा चक्षुरन्वेति तस्मादेकं यन्तं
बहवोऽनु यन्ति तस्मादेको बहूनां भद्रो भवति तस्मादेको बह्वीर्जाया
विन्दते यदि कामयेता–ध्वर्यु–रात्मानं यज्ञ यशसेना–र्पयेय–
मित्यन्तराऽहवनीयं च हविर्धानं च तिष्ठन्नव नये– [ ] 4

6.5.1.4 - Padam

हि । अस्मात् । निर्गृह्णातीति निः – गृह्णाति । चक्षुः । वै । एतत् ।
यज्ञस्य । यत् । उक्थ्यः । तस्मात् । उक्थ्यम् । हुतम् । सोमाः ।
अन्वायन्तीत्यनु – आयन्ति । तस्मात् । आत्मा । चक्षुः । अन्विति ।
एति । तस्मात् । एकम् । यन्तम् । बहवः । अन्विति । यन्ति ।
तस्मात् । एकः । बहूनाम् । भद्रः । भवति । तस्मात् । एकः ।
बह्वीः । जायाः । विन्दते । यदि । कामयेत । अध्वर्युः । आत्मानम् ।
यज्ञयशसेनेति यज्ञ – यशसेन । अर्पयेयम् । इति । अन्तरा ।

आ॒हव॒नी॒य॒मि॒त्या॑ – ह॒व॒नी॒य॒म् । च॒ । ह॒वि॒र्धा॒न॒मि॒ति॑ ह॒विः॑ – धा॒न॒म् ।
च॒ । ति॒ष्ठ॒न् । अ॒वे॒ति॑ । न॒ये॒त् । 4 (50)

6.5.1.5

दा॒त्मा॒न॒मे॒व॒ य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ना॒र्प॒य॒ति॑ य॒दि॒ का॒म॒ये॒त॒ य॒ज॒मा॒नं॑
य॒ज्ञ॒ य॒श॒से॒ना॒र्प॒ये॒य॒-मि॒त्य॒न्त॒रा॒ स॒दो॒ह॒वि॒र्धा॒ने॑ ति॒ष्ठ॒न्
न॒ये॒द्-य॒ज॒मा॒न॒मे॒व॒ य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ना॒-र्प॒य॒ति॑ य॒दि॒ का॒म॒ये॒त॒ स॒द॒स्या॒न्
य॒ज्ञ॒ य॒श॒से॒ना॒-र्प॒ये॒य॒मि॒ति॑ स॒द॒ आ॒ल॒भ्या॒व॒ न॒ये॒थ् स॒द॒स्या॒ने॒व
य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ना॒र्प॒य॒ति॑ । 5

6.5.1.5 - Padam

आ॒त्मा॒न॒म् । ए॒व । य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ने॒ति॑ य॒ज्ञ॒-य॒श॒से॒न॒ । अ॒र्प॒य॒ति॑ । य॒दि॒ ।
का॒म॒ये॒त॒ । य॒ज॒मा॒न॒म् । य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ने॒ति॑ य॒ज्ञ॒ – य॒श॒से॒न॒ । अ॒र्प॒ये॒य॒म् ।
इ॒ति॑ । अ॒न्त॒रा॒ । स॒दो॒ह॒वि॒र्धा॒ने॑ इ॒ति॑ स॒दः॑ – ह॒वि॒र्धा॒ने॑ । ति॒ष्ठ॒न् ।
अ॒वे॒ति॑ । न॒ये॒त् । य॒ज॒मा॒न॒म् । ए॒व । य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ने॒ति॑ य॒ज्ञ॒ – य॒श॒से॒न॒ ।
अ॒र्प॒य॒ति॑ । य॒दि॒ । का॒म॒ये॒त॒ । स॒द॒स्या॒न् ।
य॒ज्ञ॒य॒श॒से॒ने॒ति॑ य॒ज्ञ॒-य॒श॒से॒न॒ । अ॒र्प॒ये॒य॒म् । इ॒ति॑ । स॒दः॑ ।

आलभ्येत्या॑ – लभ्य॑ । अवेति॑ । नयेत् । सदस्यान् । एव ।

यज्ञयशसेनेति॑ यज्ञ – यशसेन॑ । अर्पयति । 5 (33)

(इती॑ – द्रियमेव॑ – पुनः पुन॑ – नयेत् – त्रयस्त्रिंशच्च॑) (A1)

6.5.2.1

आयुर्वा॑ एतद्-यज्ञस्य॑ यद् ध्रुव॑ उत्तमो॑ ग्रहाणां॑ गृह्यते॑ तस्मादायुः॑
प्राणानामुत्तमं॑ मूर्धानं॑ दिवो॑ अरतिं॑ पृथिव्या॑ इत्याह॑ मूर्धानमेवैनं॑
समानानां॑ करोति॑ वैश्वानरमृताय॑ जातमग्निमित्याह॑ वैश्वानरं॑ हि
देवतयाऽऽयुरुभयतो॑ वैश्वानरो॑ गृह्यते॑ तस्मादुभयतः॑ प्राणा अधस्ता-
च्चोपरिष्ठा-च्चार्धिनोऽन्ये॑ ग्रहा गृह्यन्तेऽर्धी॑ ध्रुवस्तस्मा- [ ] 6

6.5.2.1 - Padam

आयुः॑ । वै । एतत् । यज्ञस्य॑ । यत् । ध्रुवः॑ । उत्तम॑ इत्युत् – तमः॑ ।
ग्रहाणाम् । गृह्यते॑ । तस्मात् । आयुः॑ । प्राणानामिति॑ प्र – अनानाम् ।
उत्तममित्युत्-तमम् । मूर्धानम् । दिवः॑ । अरतिम् । पृथिव्याः॑ । इति॑ ।
आह॑ । मूर्धानम् । एव । एनम् । समानानाम् । करोति॑ । वैश्वानरम् ।
ऋताय॑ । जातम् । अग्निम् । इति॑ । आह॑ । वैश्वानरम् । हि । देवतया॑ ।

आयुः । उभयतोवैश्वानर इत्युभयतः – वैश्वानरः । गृह्यते । तस्मात् ।
 उभयतः । प्राणा इति प्र – अनाः । अधस्तात् । च । उपरिष्ठात् । च ।
 अर्धिनः । अन्ये । ग्रहाः । गृह्यन्ते । अर्धी । ध्रुवः । तस्मात् । 6 (50)

6.5.2.2

–दर्थ्यवाङ् प्राणोऽन्येषां प्राणानामुपोप्तेऽन्ये ग्रहाः साद्यन्तेऽनुपोप्ते
 ध्रुवस्तस्मादस्थान्याः प्रजाः प्रतितिष्ठन्ति मा॒ऽसेनान्या असुरा वा
 उत्तरतः पृथिवीं पर्याचिकीर्षन् तां देवा ध्रुवेणादृ॒हन् तद् ध्रुवस्य
 ध्रुवत्वं यद् ध्रुव उत्तरतः साद्यते धृत्या आयुर्वा एतद्–यज्ञस्य
 यद् ध्रुव आत्मा होता यद्धोतृचमसे ध्रुव–मवनयत्यात्मन्नेव

यज्ञस्या– [ ] 7

6.5.2.2 - Padam

अर्धि । अवाङ् । प्राण इति प्र – अनः । अन्येषाम् । प्राणानामिति
 प्र – अनानाम् । उपोप्त इत्युप – उप्ते । अन्ये । ग्रहाः । साद्यन्ते ।
 अनुपोप्त इत्यनुप – उप्ते । ध्रुवः । तस्मात् । अस्थना । अन्याः ।
 प्रजा इति प्र – जाः । प्रतितिष्ठन्तीति प्रति – तिष्ठन्ति । मा॒ऽसेन ।

अ॒न्याः । अ॒सुराः । वै । उ॒त्तर॑त् इत्यु॒त् – त॒रतः॑ । पृ॒थि॒वीम् ।
प॒र्याचि॑कीर्ष॒न्निति॑ प॒रि – आचि॑कीर्ष॒न् । ताम् । दे॒वाः । ध्रु॒वेण॑ ।
अ॒दृ॒ह॒न् । तत् । ध्रु॒वस्य॑ । ध्रु॒वत्व॑मिति॑ ध्रु॒व – त्वम् । यत् । ध्रु॒वः ।
उ॒त्तर॑त् इत्यु॒त् – त॒रतः॑ । सा॒द्यते॑ । धृ॒त्यै॑ । आ॒युः । वै । ए॒तत् ।
य॒ज्ञस्य॑ । यत् । ध्रु॒वः । आ॒त्मा । हो॒ता॑ । यत् । हो॒तृ॒च॒म॒स॒
इति॑ हो॒तृ – च॒म॒से । ध्रु॒वम् । अ॒व॒न॒य॒तीत्य॑व – न॒यति॑ । आ॒त्म॒न् ।
ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । 7 (50)

6.5.2.3

–यु॒र्द॒धा॒ति॑ पु॒र॒स्ता॒दु॒क्थ॑स्या॒व॒नी॒य॒ इत्या॑हुः पु॒र॒स्ता॒द्द॒ध्या॒यु॒षो भु॒ङ्क्ते॑
म॒ध्य॒तो॒ऽव॒नी॒य॒ इत्या॑हुर्म॒ध्य॒मे॒न ह्या॒यु॒षो भु॒ङ्क्ते॑ उ॒त्तरा॑र्धे॒ऽव॒नी॒य॒
इत्या॑हुरु॒त्त॒मे॒न ह्या॒यु॒षो भु॒ङ्क्ते॑ वै॒श्व॒दे॒व्यामृ॑चि॒ श॒स्य॑मा॒ना॒याम॑व न॒यति॑
वै॒श्व॒दे॒व्यो वै प्र॒जाः प्र॒जास्वे॒वाऽऽ*यु॒र्द॒धा॒ति॑ । 8

6.5.2.3 - Padam

आ॒युः । द॒धा॒ति॑ । पु॒र॒स्ता॒त् । उ॒क्थ॑स्य । अ॒व॒नी॒य॒ इत्य॑व – नी॒यः ।
इति॑ । आ॒हुः । पु॒र॒स्ता॒त् । हि । आ॒यु॒षः । भु॒ङ्क्ते॑ । म॒ध्य॒तः ।

अवनीय॑ इत्य॑व – नीयः॑ । इति॑ । आहुः॑ । मध्यमे॑न । हि । आयुषः॑ ।
 भुङ्क्ते॑ । उत्तरार्ध॑ इत्युत्तर – अर्धे॑ । अवनीय॑ इत्य॑व – नीयः॑ । इति॑ ।
 आहुः॑ । उत्तमे॑नेत्युत् – तमे॑न । हि । आयुषः॑ । भुङ्क्ते॑ । वैश्वदे॒व्यामिति॑
 वैश्व – दे॒व्याम् । ऋचि॑ । शस्य॑मानायाम् । अवेति॑ । नयति॑ ।
 वैश्वदे॒व्य इति॑ वैश्व – दे॒व्यः । वै । प्रजा॑ इति॑ प्र – जाः ।
 प्रजा॑स्विति॑ प्र – जासु॑ । ए॒व । आयुः॑ । दधाति॑ । 8 (39)

(ध्रु॒वस्तस्मा॑ – दे॒व य॒ज्ञस्यै॑ – का॒न्न च॒त्वारि॑ञ्श॒च्च) (A2)

6.5.3.1

य॒ज्ञेन॑ वै दे॒वाः सु॒वर्गं॑ लो॒कमा॑यन् तेऽम॒न्यन्त॑ म॒नुष्या॑
 नोऽन्वा॑भविष्यन्तीति॑ ते सँव॒त्सरे॑ण योपयित्वा सु॒वर्गं॑ लो॒कमा॑यन्
 तमृष॑य ऋतु॒ग्रहै॑रे॒वानु॑ प्रा॒जान॑न् यदृ॒तुग्र॑हा गृह्यन्ते सु॒वर्गस्य॑ लो॒कस्य॑
 ॥ प्र॒ज्ञात्यै॑ द्वा॒दश॑ गृह्यन्ते द्वा॒दश॑ मा॒साः सँव॒त्सरः॑ सँव॒त्सरस्य॑ प्र॒ज्ञात्यै॑
 स॒ह प्र॒थमौ॑ गृह्येते स॒होत्त॑मौ तस्मा॒द् द्वौ॒द्वौ॒वृ॒तू उ॒भयो॑तो॒ मुख॑-मृ॒तुपा॒त्रं
 भवति॑ को- [ ] 9

6.5.3.1 - Padam

य॒ज्ञेन॑ । वै । दे॒वाः । सु॒वर्ग॑मि॒ति सु॒वः – ग॒म् । लो॒कम् । आ॒यन् ।
ते । अ॒म॒न्य॒न्त । म॒नु॒ष्याः॑ । नः । अ॒न्वा॒भ॒वि॒ष्य॒न्तीत्य॑नु–आ॒भ॒वि॒ष्य॒न्ति ।
इति॑ । ते । सँ॒व॒थ्स॒रेणे॑ति सं – व॒थ्स॒रेण॑ । यो॒प॒यि॒त्वा । सु॒वर्ग॑मि॒ति
सु॒वः – ग॒म् । लो॒कम् । आ॒यन् । तम् । ऋ॒षयः॑ । ऋ॒तु॒ग्र॒हैरि॑त्य॒तु–
ग्र॒हैः । ए॒व । अ॒नु । प्रेति॑ । अ॒जा॒नन् । यत् । ऋ॒तु॒ग्र॒हा
इत्य॑तु – ग्र॒हाः । गृ॒ह्य॒न्ते॑ । सु॒वर्ग॑सेति सु॒वः – ग॒स्य॑ । लो॒कस्य॑ ।
प्र॒ज्ञा॒त्या इति॑ प्र – ज्ञा॒त्यै॑ । द्वा॒द॒श । गृ॒ह्य॒न्ते॑ । द्वा॒द॒श । मा॒साः॑ ।
सँ॒व॒थ्स॒र इति॑ सं – व॒थ्स॒रः । सँ॒व॒थ्स॒रस्ये॑ति सं – व॒थ्स॒रस्य॑ ।
प्र॒ज्ञा॒त्या इति॑ प्र – ज्ञा॒त्यै॑ । स॒ह । प्र॒थ॒मौ । गृ॒ह्ये॒ते इति॑ । स॒ह ।
उ॒त्त॒मा॒वि॒तुत् – त॒मौ । तस्मा॑त् । द्वौ॒द्वा॒वि॒ति द्वौ – द्वौ । ऋ॒तू इति॑ ।
उ॒भ॒य॒तो॒मु॒ख॒मि॒त्यु॒भ॒य॒तः – मु॒खम् । ऋ॒तु॒पा॒त्र॒मि॒त्यु॒तु – पा॒त्रम् ।
भ॒व॒ति॑ । कः । 9 (50)

6.5.3.2

हि तद्-वेद यत ऋतूनां मुखमृतुना प्रेष्येति षट् कृत्व आह
षड्वा ऋतव ऋतूनेव प्रीणात्यृतुभिरिति चतुश्चतुष्पद एव पशून्
प्रीणाति द्विः पुनर्ऋतुनाऽऽह द्विपद एव प्रीणात्यृतुना प्रेष्येति
षट् कृत्व आहर्तुभिरिति चतुस्तस्मा-च्चतुष्पादः पशव

ऋतूनुप जीवन्ति द्विः- [ ] 10

6.5.3.2 - Padam

हि । तत् । वेद । यतः । ऋतूनाम् । मुखम् । ऋतूनां । प्रेति । इष्य ।
इति । षट् । कृत्वः । आह । षट् । वै । ऋतवः । ऋतून् । एव ।
प्रीणाति । ऋतुभिरित्यृतु - भिः । इति । चतुः । चतुष्पद इति
चतुः - पदः । एव । पशून् । प्रीणाति । द्विः । पुनः । ऋतूनां ।
आह । द्विपद इति द्वि - पदः । एव । प्रीणाति । ऋतूनां । प्रेति ।
इष्य । इति । षट् । कृत्वः । आह । ऋतुभिरित्यृतु - भिः । इति ।
चतुः । तस्मात् । चतुष्पाद इति चतुः - पादः । पशवः । ऋतून् ।
उपेति । जीवन्ति । द्विः । 10 (50)

6.5.3.3

पुनर्ऋ॒तुनाऽऽ॒ह॒ तस्मा॑द्–द्वि॒पादश्च॑तु॒ष्पदः॑ प॒शूनु॑प जी॒वन्त्यृ॑तुना
प्रेष्ये॑ति षट् कृ॒त्व आ॒हर्तु॑भिरिति चतु॒र्द्विः पुनर् ऋ॒तुनाऽऽ॒हा
ऽऽक्र॑मणमे॒व तथ् सेतुं॑ यज॒मानः॑ कुरु॒ते सु॒वर्गस्य॑ लो॒कस्य॑ स॒म॒ष्ट्यै
नान्यो॑ऽन्यम॒नु प्र॑पद्येत॒ यदन्यो॑ऽन्यम॒नु प्र॑पद्येत॒र्तुर्ऋ॒तुम॒नु प्र॑पद्येत॒र्तवो॑
मो॒हुकाः॑ स्युः– [ ] 11

6.5.3.3 - Padam

पुनः॑ । ऋ॒तुना॑ । आ॒ह । तस्मा॑त् । द्वि॒पाद इति॑ द्वि – पादः॑ । चतु॒ष्पद
इति॑ चतुः – पदः॑ । प॒शून् । उपे॑ति । जी॒वन्ति॑ । ऋ॒तुना॑ । प्रे॑ति ।
इष्य॑ । इति॑ । षट् । कृ॒त्वः । आ॒ह । ऋ॒तुभि॒रित्यृ॑तु – भिः॑ । इति॑ ।
चतुः॑ । द्विः॑ । पुनः॑ । ऋ॒तुना॑ । आ॒ह । आ॒क्र॒म॒णमि॒त्या – क्र॑मणम् ।
ए॒व । तत् । सेतु॑म् । यज॒मानः॑ । कुरु॑ते । सु॒वर्ग॑सेति सु॒वः – ग॑स्य ।
लो॒कस्य॑ । स॒म॒ष्ट्या इति॑ सं – अ॒ष्ट्यै । न । अ॒न्यः । अ॒न्यम् ।
अ॒नु । प्रे॑ति । प॒द्येत॑ । यत् । अ॒न्यः । अ॒न्यम् ।
अ॒नुप्र॑पद्येतेत्य॒नु – प्र॑पद्येत । ऋ॒तुः । ऋ॒तुम् । अ॒नु । प्रे॑ति । प॒द्येत॑ ।

ऋ॒तवः॑ । मो॒हु॒काः॑ । स्युः॑ । 11 (50)

6.5.3.4

प्र॒सि॒द्धमे॒वा-ध्व॒र्युर्दक्षि॑णेन प्र॒पद्य॑ते प्र॒सि॒द्धं प्र॒तिप्र॑स्थातो॒त्तरे॑ण
तस्मा॑दादि॒त्यः षण्मा॒सो दक्षि॑णेनैति षडु॒त्तरे॑णो-प॒याम॑गृहीतोऽसि सꣳ
सर्पो॑ऽस्यꣳहस्प॒त्याय॑ त्वेत्याहा॒स्ति त्रयो॑दशो मा॒स इत्या॑हुस्तमे॒व तत्
प्री॑णाति । 12

6.5.3.4 - Padam

प्र॒सि॒द्धमि॒ति प्र - सि॒द्धम् । ए॒व । अ॒ध्व॒र्युः । दक्षि॑णेन । प्रेति॑ ।
पद्य॑ते । प्र॒सि॒द्धमि॒ति प्र - सि॒द्धम् । प्र॒तिप्र॑स्थातेति॑ प्र॒ति-प्र॑स्थाता ।
उ॒त्तरे॑णेत्युत्-तरेण॑ । तस्मा॑त् । आ॒दि॒त्यः । षट् । मा॒सः । दक्षि॑णेन ।
एति॑ । षट् । उ॒त्तरे॑णेत्युत्-तरेण॑ । उ॒प॒याम॑गृहीत इत्यु॒प॒याम॑-गृहीतः ।
अ॒सि । सꣳसर्प॑ इति॑ सं - सर्पः॑ । अ॒सि । अꣳहस्प॒त्यायेत्यꣳहः
-प॒त्याय॑ । त्वा । इति॑ । आ॒ह । अ॒स्ति । त्रयो॑दश इति॑ त्रयः-दशः॑ ।
मा॒सः । इति॑ । आ॒हुः । तम् । ए॒व । तत् । प्री॑णाति । 12 (34)

(को - जी॒वन्ति॑ द्विः - स्यु - श्व॒तुस्त्रि॑ꣳश्च) (A3)

6.5.4.1

सुवर्गाय॑ वा ए॒ते लो॒काय॑ गृह्यन्ते॑ यद॑तु॒ग्रहा॑ ज्योति॑रिन्द्रा॒ग्नी
यदै॑न्द्रा॒ग्नमृ॑तुपा॒त्रेण॑ गृह्णाति॑ ज्योति॑रेवास्मा॒ उपरि॑ष्ठाद्-दधाति॑
सुवर्ग॑स्य लो॒कस्यानु॑ख्यात्या ओजो॒भृतौ॑ वा ए॒तौ दे॒वानां॑ य॒दिन्द्रा॒ग्नी
यदै॑न्द्रा॒ग्नो गृ॑ह्यत ओज॑ ए॒वाव रु॑न्धे वैश्वदे॒वꣳ शुक्र॑पा॒त्रेण॑
गृह्णाति॑ वैश्वदे॒व्यो वै प्र॒जा अ॒सावा॑दित्यः शुक्रो॑ यद्-वैश्वदे॒वꣳ
शुक्र॑पा॒त्रेण॑ गृह्णाति॑ तस्मा॑दसा॒वादित्यः॑- [ ] 13

6.5.4.1 - Padam

सुवर्गायेति॑ सुवः - गाय॑ । वै । ए॒ते । लो॒काय॑ । गृह्यन्ते॑ । यत् ।
ऋतु॑ग्रहा इत्यृ॒तु - ग्रहाः॑ । ज्योतिः॑ । इन्द्रा॒ग्नी इतीन्द्र॑ - अग्नी ।
यत् । ऐन्द्रा॒ग्नमित्यैन्द्र॑ - अ॒ग्नम् । ऋतु॑पा॒त्रेणेत्यृ॒तु - पा॒त्रेण॑ ।
गृह्णाति॑ । ज्योतिः॑ । ए॒व । अ॒स्मै । उ॒परि॑ष्ठात् । दधाति॑ । सुवर्ग॑सेति॑
सुवः - ग॒स्य । लो॒कस्य॑ । अनु॑ख्यात्या इत्यनु॑ - ख्यात्यै॑ ।
ओजो॒भृता॑वित्यो॒जः - भृतौ॑ । वै । ए॒तौ । दे॒वानाम्॑ । यत् । इन्द्रा॒ग्नी
इतीन्द्र॑ - अ॒ग्नी । यत् । ऐन्द्रा॒ग्न इत्यैन्द्र॑-अ॒ग्नः । गृह्यते॑ । ओजः॑ ।

ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । वै॒श्वदे॒वमि॑ति॒ वैश्व॑ – दे॒वम् । शु॒क्रपा॒त्रेणे॑ति॒
शु॒क्र – पा॒त्रेण॑ । गृ॒ह्णाति॑ । वै॒श्वदे॒व्य इति॑ वै॒श्व – दे॒व्यः । वै । प्र॒जा
इति॑ प्र – जाः । अ॒सौ । आ॒दित्यः॑ । शु॒क्रः । यत् । वै॒श्वदे॒वमि॑ति॒
वै॒श्व – दे॒वम् । शु॒क्रपा॒त्रेणे॑ति॒ शु॒क्र – पा॒त्रेण॑ । गृ॒ह्णाति॑ । तस्मा॑त् ।
अ॒सौ । आ॒दित्यः॑ । 13 (50)

6.5.4.2

सर्वाः॑ प्र॒जाः प्र॒त्यङ्मु॑देति॒ तस्मा॑त् सर्व॑ ए॒व म॑न्यते मां प्र॒त्युद॑गादि॒ति
वै॒श्वदे॒वꣳ शु॒क्रपा॒त्रेण॑ गृ॒ह्णाति॑ वै॒श्वदे॒व्यो वै प्र॒जास्तेजः॑ शु॒क्रो यद्–
वै॒श्वदे॒वꣳ शु॒क्रपा॒त्रेण॑ गृ॒ह्णाति॑ प्र॒जास्वे॒व तेजो॑ दधाति । 14

6.5.4.2 - Padam

सर्वाः॑ । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । प्र॒त्यङ् । उ॒दि॒ति । ए॒ति । तस्मा॑त् ।
सर्वः॑ । ए॒व । म॑न्यते । मा॒म् । प्र॒ति । उ॒दि॒ति । अ॒गात् । इति॑ ।
वै॒श्वदे॒वमि॑ति॒ वैश्व॑ – दे॒वम् । शु॒क्रपा॒त्रेणे॑ति॒ शु॒क्र–पा॒त्रेण॑ । गृ॒ह्णाति॑ ।
वै॒श्वदे॒व्य इति॑ वै॒श्व – दे॒व्यः । वै । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । तेजः॑ ।
शु॒क्रः । यत् । वै॒श्वदे॒वमि॑ति॒ वैश्व॑ – दे॒वम् ।

शुक्र॑पात्रेणेति॑ शुक्र॑ – पात्रेण॑ । गृह्णाति॑ । प्रजा॑स्विति॑ प्र – जासु॑ ।

एव॑ । तेजः॑ । दधाति॑ । 14 (30)

(तस्मा॑दसावा॑दित्य – स्त्रि॑ञ्शच्च॑) (A4)

6.5.5.1

इन्द्रो॑ मरु॒द्धिः साँ॑विद्येन॒ माध्य॑न्दिने॒ सव॑ने वृ॒त्रम॑हन् यन्माध्य॑न्दिने॒
सव॑ने मरु॒त्वतीया॑ गृह्यन्ते॒ वार्त्र॑घ्ना ए॒व ते यज॑मानस्य गृह्यन्ते॒ तस्य॑
वृ॒त्रं ज॒घ्नुष॑ ऋ॒तवो॑ऽमुह्यन्त्स ऋ॒तुपा॑त्रेण मरु॒त्वतीया॑नगृह्णात् ततो॒ वै
स ऋ॒तून् प्रा॑जानाद्–यदृ॒तुपा॑त्रेण मरु॒त्वतीया॑ गृह्यन्त॑ ऋ॒तूनां॑ प्र॒ज्ञात्यै॑
वज्रं॑ वा ए॒तं य॑जमानो भ्रातृ॒व्याय॑ प्र हरति॒ यन्मरु॒त्वतीया॑ उदे॒व
प्रथ॑मेन– [ ] 15

6.5.5.1 - Padam

इन्द्रः॑ । मरु॒द्धिरिति॑ मरुत् – भिः । साँ॑विद्येनेति॒ सां – विद्येन॑ ।
माध्य॑न्दिने । सव॑ने । वृ॒त्रम् । अ॒हन् । यत् । माध्य॑न्दिने । सव॑ने ।
मरु॒त्वतीयाः॑ । गृह्यन्ते॑ । वार्त्र॑घ्ना इति॒ वार्त्र – घ्नाः॑ । ए॒व । ते ।
यज॑मानस्य । गृह्यन्ते॑ । तस्य॑ । वृ॒त्रम् । ज॒घ्नुषः॑ । ऋ॒तवः॑ । अ॒मुह्यन् ।

सः । ऋ॒तु॒पा॒त्रे॒णे॒त्य॒तु॑ – पा॒त्रे॒ण॑ । म॒रु॒त्व॒ती॒या॒न् । अ॒गृ॒ह्णा॒त् । त॒तः॑ ।
 वै । सः । ऋ॒तू॒न् । प्रे॒ति॑ । अ॒जा॒ना॒त् । य॒त् । ऋ॒तु॒पा॒त्रे॒णे॒त्य॒तु॑–पा॒त्रे॒ण॑ ।
 म॒रु॒त्व॒ती॒याः॑ । गृ॒ह्य॒न्ते॑ । ऋ॒तू॒ना॒म् । प्र॒ज्ञा॒त्या इति॑ प्र–ज्ञा॒त्यै॑ । व॒ज्र॒म् ।
 वै । ए॒त॒म् । य॒ज॒मा॒नः॑ । भ्रा॒तृ॒व्या॒य । प्रे॒ति॑ । ह॒र॒ति॑ । य॒त् ।
 म॒रु॒त्व॒ती॒याः॑ । उ॒दि॒ति॑ । ए॒व । प्र॒थ॒मे॒न॑ । 15 (50)

6.5.5.2

य॒च्छ॒ति॒ प्र॑ ह॒र॒ति॒ द्वि॒ती॒ये॒न॑ स्तृ॒णु॒ते तृ॒ती॒ये॒नाऽऽ॒यु॒धं॑ वा ए॒त॒द्–
 य॒ज॒मा॒नः॑ स॒ꣳ स्कु॒रु॒ते य॒न्म॒रु॒त्व॒ती॒या॒ ध॒नु॒रे॒व प्र॒थ॒मो॒ ज्या॒ द्वि॒ती॒य
 इ॒षु॒स्तृ॒ती॒यः॑ प्र॒त्ये॒व प्र॒थ॒मे॒न॑ ध॒त्ते वि॒सृ॒ज॒ति॒ द्वि॒ती॒ये॒न॑ वि॒ध्य॒ति
 तृ॒ती॒ये॒ने॒न्द्रो॑ वृ॒त्रं॑ ह॒त्वा प॒रां प॒रा॒व॒त–म॒ग॒च्छ–द॒पा॒रा॒ध॒मि॒ति॒ म॒न्य॒मा॒नः॑
 स॒ ह॒रि॒तोऽभ॒व॒त् स॒ ए॒ता॒न् म॒रु॒त्व॒ती॒या–ना॒त्म॒स्पर्॒णा–न॒प॒श्य॒त्
 ता॒न॒गृ॒ह्णी॒त– [ ] 16

6.5.5.2 - Padam

य॒च्छ॒ति॒ । प्रे॒ति॑ । ह॒र॒ति॑ । द्वि॒ती॒ये॒न॑ । स्तृ॒णु॒ते । तृ॒ती॒ये॒न॑ । आ॒यु॒ध॒म् ।
 वै । ए॒त॒त् । य॒ज॒मा॒नः॑ । स॒मि॒ति॑ । कु॒रु॒ते । य॒त् । म॒रु॒त्व॒ती॒याः॑ ।

धनुः॑ । ए॒व । प्र॒थ॒मः॑ । ज॒या । द्वि॒तीयः॑ । इ॒षुः॑ । तृ॒तीयः॑ । प्र॒ती॒तिः॑ ।
 ए॒व । प्र॒थ॒मे॒न॑ । ध॒त्ते॑ । वी॒तिः॑ । सृ॒ज॒ति॑ । द्वि॒ती॒ये॒न॑ । वि॒ध्य॒ति॑ ।
 तृ॒ती॒ये॒न॑ । इन्द्रः॑ । वृ॒त्र॒म् । ह॒त्वा । प॒रा॒म् । प॒रा॒व॒त॒मि॒ति॑ प॒रा॒-व॒त॒म् ।
 अ॒ग॒च्छ॒त् । अ॒पे॒ति॑ । अ॒रा॒ध॒म् । इ॒ति॑ । म॒न्य॒मा॒नः॑ । सः॑ । ह॒रि॒तः॑ ।
 अ॒भ॒व॒त् । सः॑ । ए॒ता॒न् । म॒रु॒त्व॒ती॒या॒न् । आ॒त्म॒स्पर्॒णानि॒त्या॒त्म॑
 -स्पर्॒णान् । अ॒प॒श्य॒त् । ता॒न् । अ॒गृ॒ह्णी॒त॑ । 16 (50)

6.5.5.3

प्रा॒णमे॒व प्र॒थ॒मे॒ना॑-स्पर्॒णु॒ता॒पा॒नं द्वि॒ती॒ये॒ना॑ऽऽत्मा॒नं तृ॒ती॒ये॒ना॑ऽऽत्म॒स्पर्॒णा
 वा ए॒ते य॒ज॒मा॒नस्य॑ गृ॒ह्य॒न्ते य॒न्म॒रु॒त्व॒ती॒याः॑ प्रा॒णमे॒व प्र॒थ॒मे॒न॑
 स्पर्॒णु॒तेऽपा॒नं द्वि॒ती॒ये॒ना॑ऽऽ*त्मा॒नं तृ॒ती॒ये॒नेन्द्रो॑ वृ॒त्र॒म॒हन् तं दे॒वा अ॒ब्रु॒वन्
 म॒हान् वा अ॒य॒म॒भू॒द्यो वृ॒त्र॒म॒व॒धी॒दिति॑ त॒न्म॒हेन्द्र॑स्य म॒हेन्द्र॑त्वꣳ स ए॒तं
 मा॒हेन्द्र॑-मु॒द्धार॑-मु॒द॒हर॒त वृ॒त्रꣳ ह॒त्वाऽन्या॑सु दे॒वता॑स्व ( ) धि
 य॒न्मा॒हेन्द्रो॑ गृ॒ह्य॒त उ॒द्धार॑मे॒व तं य॑ज॒मा॒न उ॒द्धार॑तेऽन्या॑सु प्र॒जास्व॑धि
 शु॒क्रपा॒त्रेण॑ गृ॒ह्णा॒ति य॒ज॒मा॒नदे॒वत्यो॑ वै मा॒हेन्द्र॑स्तेजः शु॒क्रो
 य॒न्मा॒हेन्द्रꣳ शु॒क्रपा॒त्रेण॑ गृ॒ह्णा॒ति य॒ज॒मा॒न ए॒व तेजो॑ दधाति । 17

6.5.5.3 - Padam

प्रा॒णमि॑ति॒ प्र – अ॒नम् । ए॒व । प्र॒थमे॑न । अ॒स्पृ॒णु॒त । अ॒पा॒नमि॑त्य॒प
– अ॒नम् । द्वि॒तीये॑न । आ॒त्मा॒नम् । तृ॒तीये॑न । आ॒त्म॒स्पर्॒णा इ॒त्या॒त्म॒–
स्पर्॒णाः । वै । ए॒ते । य॒ज॒मा॒नस्य॑ । गृ॒ह्यन्ते॑ । यत् । म॒रु॒त्वती॑याः ।
प्रा॒णमि॑ति॒ प्र – अ॒नम् । ए॒व । प्र॒थमे॑न । स्पर्॒णु॒ते । अ॒पा॒नमि॑त्य॒प–
अ॒नम् । द्वि॒तीये॑न । आ॒त्मा॒नम् । तृ॒तीये॑न । इ॒न्द्रः । वृ॒त्रम् । अ॒ह॒न् ।
तम् । दे॒वाः । अ॒ब्रु॒वन् । म॒हान् । वै । अ॒यम् । अ॒भू॒त् । यः । वृ॒त्रम् ।
अ॒व॒धी॒त् । इति॑ । तत् । म॒हे॒न्द्र॒स्येति॑ म॒हा – इ॒न्द्र॒स्य । म॒हे॒न्द्र॒त्वमि॑ति
म॒हे॒न्द्र – त्वम् । सः । ए॒तम् । म॒हे॒न्द्रमि॑ति॒ मा॒हा – इ॒न्द्रम् ।
उ॒द्धार॑मि॒त्युत् – हा॒रम् । उ॒दि॒ति । अ॒हर॑त । वृ॒त्रम् । ह॒त्वा । अ॒न्या॒सु ।
दे॒वता॑सु ( ) । अ॒धी॒ति । यत् । म॒हे॒न्द्र इति॑ मा॒हा – इ॒न्द्रः ।
गृ॒ह्यते॑ । उ॒द्धार॑मि॒त्युत् – हा॒रम् । ए॒व । तम् । य॒ज॒मा॒नः । उ॒दि॒ति ।
ह॒रते॑ । अ॒न्या॒सु । प्र॒जा॒स्वि॒ति॒ प्र – जा॑सु । अ॒धी॒ति । शु॒क्र॒पा॒त्रेणे॑ति
शु॒क्र – पा॒त्रेण॑ । गृ॒ह्णा॒ति । य॒ज॒मा॒नदे॒वत्य॑ इति॑ य॒ज॒मा॒न – दे॒वत्यः॑ ।

वै । मा॒हेन्द्र॑ इति॑ मा॒हा – इन्द्रः॑ । तेजः॑ । शु॒क्रः । यत् । मा॒हेन्द्र॑मिति॑
मा॒हा – इन्द्र॑म् । शु॒क्रपा॒त्रेणेति॑ शु॒क्र – पा॒त्रेण॑ । गृ॒ह्णाति॑ ।
यज॑माने । ए॒व । तेजः॑ । द॒धाति॑ । 17 (78)

(प्रथ॑मेना॑ – गृ॒ह्णीत॑ – दे॒वता॑स्व॑ – षा॒विꣳशति॑श्च) (A5)

6.5.6.1

अ॒दि॒तिः पु॒त्रका॑मा सा॒ध्येभ्यो॑ दे॒वेभ्यो॑ ब्र॒ह्मौ॒दन॑मप॒चत् तस्या॑
उ॒च्छे॒षण॑मद॒दुस्त॑त् प्रा॒श्नात् सा॑ रे॒तोऽध॑त्त तस्यै॑ च॒त्वार॑ आ॒दित्या॑
अजा॑यन्त सा द्वि॒तीय॑मप॒चत् साऽम॑न्यतो॒च्छे॒षणा॑न्म इ॒मेऽज॑त
यदग्रे॑ प्रा॒शिष्या॑मीतो मे वसी॑याꣳसो जनि॑ष्यन्त इति॑ साऽग्रे॑ प्रा॒श्नात्
सा रे॒तोऽध॑त्त तस्यै॑ व्यृ॒द्धमा॑ण्डमजा॒यत॑ साऽऽदि॒त्येभ्य॑ ए॒व – [ ] 18

6.5.6.1 - Padam

अ॒दि॒तिः । पु॒त्रका॑मेति॑ पु॒त्र – का॒मा । सा॒ध्येभ्यः॑ । दे॒वेभ्यः॑ ।
ब्र॒ह्मौ॒दन॑मिति॑ ब्र॒ह्म – ओ॒दन॑म् । अप॒चत् । तस्यै॑ । उ॒च्छे॒षण॑मित्यु॒त् –
शे॒षण॑म् । अ॒ददुः॑ । तत् । प्रेति॑ । अ॒श्नात् । सा । रे॒तः । अ॒धत्त॑ ।
तस्यै॑ । च॒त्वारः॑ । आ॒दि॒त्याः । अजा॑यन्त । सा । द्वि॒तीय॑म् । अप॒चत् ।

सा । अ॒मन्य॑त । उ॒च्छे॑ष॒णादि॑त्युत् – शेष॑णात् । मे । इ॒मे । अ॒ज्ञ॒त ।
यत् । अ॒ग्रे । प्रा॒शि॒ष्यामी॑ति प्र – अ॒शि॒ष्यामि॑ । इ॒तः । मे ।
व॒सीया॑ऽसः । ज॒नि॒ष्यन्ते॑ । इ॒ति । सा । अ॒ग्रे । प्रे॑ति । अ॒श्नात् । सा ।
रे॒तः । अ॒धत्त॑ । तस्यै॑ । व्यृ॑द्धमि॒ति वि – ऋ॒द्धम् । आ॒ण्डम् ।
अ॒जाय॑त । सा । आ॒दि॒त्येभ्यः॑ । ए॒व । 18 (50)

6.5.6.2

तृ॒तीय॑मप॒चद्–भो॑गाय म इ॒दं श्रान्त॑मस्त्विति ते॒ऽब्रु॑वन् वरं वृ॑णाम॒है
योऽतो॑ जा॒याता॑ अ॒स्माक॑ऽ स ए॒कोऽस॑द्योऽस्य प्र॒जायामृ॑ध्या॒ता
अ॒स्माकं॑ भो॒गाय॑ भ॒वादिति॑ ततो वि॒वस्वा॑नादि॒त्यो जा॑यत तस्य वा
इ॒यं प्र॒जा यन्म॑नु॒ष्यास्ता॑स्वे॒क ए॒वर्धो॑ यो यज॑ते स दे॒वानां॑ भो॒गाय
भव॑ति दे॒वा वै य॒ज्ञा– [ ] 19

6.5.6.2 - Padam

तृ॒तीयम् । अ॒पच॑त् । भो॒गाय॑ । मे । इ॒दम् । श्रान्त॑म् । अ॒स्तु । इ॒ति ।
ते । अ॒ब्रु॑वन् । वरम् । वृ॒णाम॒है । यः । अ॒तः । जा॒यातै॑ । अ॒स्माक॑म् ।
सः । ए॒कः । अ॒सत् । यः । अ॒स्य । प्र॒जायामि॑ति प्र – जा॒याम् ।

ऋ॒ध्या॑तै । अ॒स्माक॑म् । भो॒गाय॑ । भ॒वात् । इति॑ । ततः॑ । वि॒व॒स्वान् ।
आ॒दि॒त्यः । अ॒जाय॑त । तस्य॑ । वै । इ॒यम् । प्र॒जेति॑ प्र – जा । यत् ।
मनु॑ष्याः । ता॒सु । ए॒कः । ए॒व । ऋ॒द्धः । यः । य॒जते॑ । सः ।
दे॒वाना॑म् । भो॒गाय॑ । भ॒वति॑ । दे॒वाः । वै । य॒ज्ञात् । 19 (50)

6.5.6.3

–रु॒द्र–म॒न्तरा॑यन्त् स आ॒दि॒त्यान्वा॑क्रम॒त ते द्वि॑दे॒वत्या॑न् प्रा॒प॒द्यन्त॑
ता॒न् न प्र॑ति प्रा॒यच्छ॑न् तस्मा॒दपि॑ व॒ध्यं प्र॑प॒न्नं न प्र॑ति प्र॒यच्छ॑न्ति
तस्मा॒द् द्वि॑दे॒वत्यै॑भ्य आ॒दि॒त्यो निर्गृ॑ह्यते यदु॒च्छेष॑णा–दजा॒यन्त॑
तस्मा॒दु॒च्छेष॑णाद्–गृह्य॑ते ति॒सृभि॑र्. ऋ॒ग्भिर्गृ॑ह्णाति मा॒ता पि॒ता
पु॒त्रस्त॑दे॒व तन्मि॑थु॒नमु॒ल्बं गर्भो॑ ज॒रायु॑ तदे॒व तन्– [ ] 20

6.5.6.3 - Padam

रु॒द्रम् । अ॒न्तः । आ॒यन् । सः । आ॒दि॒त्यान् । अ॒न्वाक्र॑म॒तेत्य॑नु–
आ॒क्रम॑त । ते । द्वि॑दे॒वत्या॑नि॒ति द्वि॑ – दे॒वत्या॑न् । प्रेति॑ । अ॒प॒द्यन्त॑ ।
ता॒न् । न । प्र॑ति । प्रेति॑ । अ॒यच्छ॑न् । तस्मा॒त् । अ॒पीति॑ । व॒ध्यम् ।
प्र॑प॒न्नमि॒ति प्र – प॒न्नम् । न । प्र॑ति । प्रेति॑ । य॒च्छन्ति॑ । तस्मा॒त् ।

द्वि॑दे॒वत्यै॑भ्य इति॑ द्वि – दे॒वत्यै॑भ्यः । आ॒दि॒त्यः । नि॒रि॒ति । गृ॒ह्य॒ते ।
यत् । उ॒च्छे॒ष॒णादि॑त्युत् – शेष॑णात् । अजा॑यन्त । तस्मा॑त् ।
उ॒च्छे॒ष॒णादि॑त्युत् – शेष॑णात् । गृ॒ह्य॒ते । ति॒सृ॒भिरि॑ति ति॒सृ – भिः ।
ऋ॒ग्भि॒रित्यृ॑क् – भिः । गृ॒ह्णा॒ति । मा॒ता । पि॒ता । पु॒त्रः । तत् ।
ए॒व । तत् । मि॒थु॒नम् । उ॒ल्बम् । गर्भः॑ । ज॒रायु॑ । तत् । ए॒व ।
तत् । 20 (50)

6.5.6.4

–मि॒थु॒नं प॒शवो॑ वा ए॒ते यदा॑दि॒त्य ऊ॒र्दधि॑ द॒ध्ना म॑ध्यतः
श्री॑णा॒त्यूर्ज॑मे॒व प॒शूनां॑ म॒ध्यतो॑ द॒धाति॑ शृ॒तात॑ङ्क्ये॒न मे॑ध्य॒त्वाय॑
तस्मा॑दा॒मा प॒क्वं दु॒हे प॒शवो॑ वा ए॒ते यदा॑दि॒त्यः परि॑श्रित्य गृ॒ह्णा॒ति
प्रति॑रु॒ध्यैवा॒स्मै प॒शून् गृ॒ह्णा॒ति प॒शवो॑ वा ए॒ते यदा॑दि॒त्य ए॒ष रु॒द्रो
यद॒ग्निः परि॑श्रित्य गृ॒ह्णा॒ति रु॒द्रादे॑व प॒शून्त॑र्दधा– [ ] 21

6.5.6.4 - Padam

मि॒थु॒नम् । प॒शवः॑ । वै । ए॒ते । यत् । आ॒दि॒त्यः । ऊ॒र्क् । द॒धि ।
द॒ध्ना । म॒ध्यतः॑ । श्री॑णा॒ति । ऊ॒र्जम् । ए॒व । प॒शूना॑म् । म॒ध्यतः॑ ।

दधाति । शृ॒ता॒त॒ङ्क्व्ये॑नेति॑ शृ॒त – आ॒त॒ङ्क्व्ये॑न । मे॒ध्य॒त्वा॒येति॑
मे॒ध्य॒-त्वा॒य । तस्मा॑त् । आ॒मा । प॒क्वम् । दु॒हे । प॒शवः॑ । वै । ए॒ते ।
यत् । आ॒दि॒त्यः । परि॑श्रित्येति॑ परि – श्रि॒त्य । गृ॒ह्णा॒ति । प्र॒ति॒रु॒ध्येति॑
प्र॒ति – रु॒ध्य । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् । गृ॒ह्णा॒ति । प॒शवः॑ । वै । ए॒ते ।
यत् । आ॒दि॒त्यः । ए॒षः । रु॒द्रः । यत् । अ॒ग्निः ।
परि॑श्रित्येति॑ परि – श्रि॒त्य । गृ॒ह्णा॒ति । रु॒द्रात् । ए॒व । प॒शून् । अ॒न्तः ।
दधाति । 21 (50)

6.5.6.5

–त्येष॑ वै वि॒व॒स्वा॒ना॒दि॒त्यो यदु॑पाꣳ शु॒स॒व॒नः स ए॒तमे॒व सो॒मपी॒थं
परि॑ शय॒ आ तृ॑तीयस॒व॒नाद्–वि॒व॒स्व आ॒दि॒त्यैष॑ ते सो॒मपी॒थ इ॒त्याह॑
वि॒व॒स्व॒न्तमे॒वाऽऽ*दि॒त्यꣳ सो॒मपी॒थेन॑ स॒म॒र्ध॒यति॑ या दि॒व्या वृ॒ष्टि॒स्तया॑
त्वा श्री॑णा॒मीति॑ वृ॒ष्टि॒काम॑स्य श्री॒णीयाद्–वृ॒ष्टिमे॒वाव रु॒न्धे यदि॑ ता॒जक्
प्र॒स्क॒न्देद्–वर्षु॑कः पर्ज॒न्यः स्या॒द्यदि॑ चि॒रम॑वर्षु॒को न ( )
सा॒दय॑त्यस॒न्नाद्धि॑ प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते नानु॒ वषट् करो॑ति यदनु॒वषट्कुर्या॑द्
–रु॒द्रं प्र॒जा अ॒न्वव॑सृ॒जेन्न॑ हु॒त्वान्वै॑क्षे॒त यद॑न्वीक्षे॒त चक्षु॑रस्य

प्र॒मायु॑कः स्यात् तस्मान्नान्वीक्ष्यः । 22

6.5.6.5 - Padam

ए॒षः । वै । वि॒वस्वान् । आ॒दि॒त्यः । यत् । उ॒पा॒शु॒स॒वन॑ इत्यु॒पा॒शु॒
-स॒वनः । सः । ए॒तम् । ए॒व । सो॒म॒पी॒थ॒मि॒ति॒ सो॒म - पी॒थम् ।
प॒री॒ति॒ । श॒ये । ए॒ति॒ । तृ॒ती॒य॒स॒व॒ना॒दि॒ति॒ तृ॒ती॒य॒-स॒व॒ना॒त् । वि॒वस्वः ।
आ॒दि॒त्य । ए॒षः । ते । सो॒म॒पी॒थ॒ इति॑ सो॒म - पी॒थः । इति॑ । आ॒ह ।
वि॒वस्व॑न्तम् । ए॒व । आ॒दि॒त्यम् । सो॒म॒पी॒थे॒ने॒ति॒ सो॒म - पी॒थे॒न ।
स॒मि॒ति॒ । अ॒र्ध॒य॒ति॒ । या । दि॒व्या । वृ॒ष्टिः । तया॑ । त्वा । श्री॒णामि॑ ।
इति॑ । वृ॒ष्टि॒काम॑स्येति॒ वृ॒ष्टि - का॒म॒स्य॒ । श्री॒णी॒या॒त् । वृ॒ष्टिम् । ए॒व ।
अ॒वे॒ति॒ । रु॒न्धे । य॒दि॒ । ता॒जक् । प्र॒स्क॒न्दे॒दि॒ति॒ प्र - स्क॑न्देत् ।
व॒र्षु॒कः । प॒र्ज॒न्यः । स्यात् । य॒दि॒ । चि॒रम् । अ॒व॒र्षु॒कः । न ( ) ।
सा॒द॒य॒ति॒ । अ॒स॒न्ना॒त् । हि । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । प्र॒जा॒य॒न्त॒ इति॑
प्र - जा॒य॒न्ते॒ । न । अ॒न्वि॒ति॒ । व॒षट् । क॒रो॒ति॒ । यत् ।
अ॒नु॒व॒षट्कु॑र्यादित्यनु - व॒षट्कु॑र्यात् । रु॒द्रम् । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः ।

अ॒न्वव॑सृ॒जेदि॑त्यनु – अव॑सृजेत् । न । हु॒त्वा । अ॒न्वि॑ति । ई॒क्षे॑त ।
यत् । अ॒न्वी॑क्षे॒तेत्य॑नु – ई॒क्षे॑त । चक्षुः॑ । अ॒स्य । प्र॒मायु॑कमि॒ति
प्र – मायु॑कम् । स्यात् । तस्मात् । न ।

अ॒न्वी॑क्ष्य इत्यनु – ई॒क्ष्यः । 22 (77) (ए॒व – य॒ज्ञा – ज॒रयु॑ तदे॒व
तद॑ – न्तर्द॑धाति – न – स॒प्तवि॑ंशतिश्च) (A6)

6.5.7.1

अ॒न्तर्या॑मपा॒त्रेण॑ सा॒वित्र॑मा॒ग्रय॑णाद्–गृ॒ह्णा॑ति प्र॒जाप॑तिर्वा ए॒ष
यदा॑ग्रयणः प्र॒जानां॑ प्र॒जन॑नाय न सा॒दय॑त्यसन्नाद्धि प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते
नानु॑ वषट् करोति यदनु॑वषट्कुर्याद्–रु॒द्रं प्र॒जा अ॒न्वव॑सृ॒जेदे॑ष वै
गा॒यत्रो॑ दे॒वानां॑ य॒थ् स॒वितै॑ष गा॒यत्रि॑यै लो॒के गृ॒ह्यते॑ यदा॑ग्रयणो
यद॑न्तर्या॒मपा॒त्रेण॑ सा॒वित्र॑मा॒ग्रय॑णाद्–गृ॒ह्णा॑ति स्वा॒देवैनं॑ यो॒नेर्नि॑र्गृ॒ह्णा॑ति
वि॒श्वे– [ ] 23

6.5.7.1 - Padam

अ॒न्तर्या॑मपा॒त्रेणे॑त्यन्तर्या॒म – पा॒त्रेण॑ । सा॒वि॒त्रम् । आ॒ग्रय॑णात् ।
गृ॒ह्णा॑ति । प्र॒जाप॑तिरि॒ति प्र॒जा–प॑तिः । वै । ए॒षः । यत् । आ॒ग्रय॑णः ।

प्र॒जा॒ना॒मि॒ति॑ प्र – जा॒नाम् । प्र॒ज॒न॒ना॒ये॒ति॑ प्र – ज॒न॒नाय॑ । न ।
 सा॒द॒य॒ति॑ । अ॒स॒न्ना॒त् । हि । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । प्र॒जा॒य॒न्त॑ इति॑
 प्र – जा॒य॒न्ते॑ । न । अ॒न्वि॒ति॑ । व॒षट् । क॒रो॒ति॑ । यत् ।
 अ॒नु॒व॒षट्कु॒र्या॒दि॒त्य॒नु – व॒षट्कु॒र्या॒त् । रु॒द्रम् । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः ।
 अ॒न्व॒व॒सृ॒जे॒दि॒त्य॒नु – अ॒व॒सृ॒जे॒त् । ए॒षः । वै । गा॒य॒त्रः । दे॒वा॒ना॒म् ।
 यत् । स॒वि॒ता । ए॒षः । गा॒य॒त्रि॒यै । लो॒के । गृ॒ह्य॒ते॑ । यत् । आ॒ग्र॒य॒णः ।
 यत् । अ॒न्त॒र्या॒म॒पा॒त्रे॒णे॒त्य॒न्त॒र्या॒म – पा॒त्रे॒ण । सा॒वि॒त्रम् । आ॒ग्र॒य॒णा॒त् ।
 गृ॒ह्णा॒ति॑ । स्वा॒त् । ए॒व । ए॒नम् । यो॒नैः॑ । नि॒रि॒ति॑ । गृ॒ह्णा॒ति॑ ।
 वि॒श्वे॑ । 23 (50)

6.5.7.2

दे॒वा॒स्तृ॒ती॒यꣳ स॒व॒नं॑ नो॒द॒य॒च्छन्॑ ते स॒वि॒ता॒रं॑ प्रा॒तः स॒व॒न॒भा॒गꣳ
 स॒न्तं॑ तृ॒ती॒य॒स॒व॒न॒म॒भि॒ पर्य॑ण॒यन्॑ ततो॒ वै ते॒ तृ॒ती॒यꣳ स॒व॒न॒मु॒द॒य॒च्छन्॑
 यत् तृ॒ती॒य॒स॒व॒ने॒ सा॒वि॒त्रो॒ गृ॒ह्य॒ते॑ तृ॒ती॒य॒स्य॒ स॒व॒न॒स्यो॒द्य॒त्यै॑
 स॒वि॒तृ॒पा॒त्रे॒ण॑ वै॒श्व॒दे॒वं क॒ल॒शा॒द्-गृ॒ह्णा॒ति॑ वै॒श्व॒दे॒व्यो॒ वै प्र॒जा वै॒श्व॒दे॒वः
 क॒ल॒शः॑ स॒वि॒ता प्र॒स॒वा॒ना॒मी॒शे॒ यथ् स॒वि॒तृ॒पा॒त्रे॒ण॑ वै॒श्व॒दे॒वं क॒ल॒शा॒द्-

गृ॒ह्णा॑ति॒ स॒वि॒तृ॑प्र॒सू॒त ए॒वा॒स्मै॑ प्र॒जाः प्र– [ ] 24

6.5.7.2 - Padam

दे॒वाः । तृ॒तीय॑म् । स॒व॒न॑म् । न । उ॒दि॒ति॑ । अ॒य॒च्छ॑न् । ते । स॒वि॒ता॑रम् ।
प्रा॒त॒स्स॒व॒न॑भा॒ग॒मि॒ति॑ प्रा॒त॒स्स॒व॒न – भा॒ग॑म् । स॒न्त॑म् ।
तृ॒तीय॑स॒व॒न॑मि॒ति॑ तृ॒तीय॑–स॒व॒न॑म् । अ॒भि॑ । प॒री॒ति॑ । अ॒न॒य॑न् । त॒तः॑ ।
वै । ते । तृ॒तीय॑म् । स॒व॒न॑म् । उ॒दि॒ति॑ । अ॒य॒च्छ॑न् । य॒त् ।
तृ॒तीय॑स॒व॒न इति॑ तृ॒तीय – स॒व॒ने॑ । सा॒वि॒त्रः॑ । गृ॒ह्णा॑ते॒ । तृ॒तीय॑स्य ।
स॒व॒न॑स्य । उ॒द्य॒त्या इत्यु॑त् – य॒त्यै॑ । स॒वि॒तृ॑पा॒त्रे॒णे॒ति॑ स॒वि॒तृ॑पा॒त्रे॒ण॑ ।
वै॒श्व॒दे॒वमि॒ति॑ वै॒श्व – दे॒व॑म् । क॒ल॒शा॒त् । गृ॒ह्णा॑ति॒ । वै॒श्व॒दे॒व्य इति॑
वै॒श्व – दे॒व्यः॑ । वै । प्र॒जा इति॑ प्र–जाः । वै॒श्व॒दे॒व इति॑ वै॒श्व–दे॒वः॑ ।
क॒ल॒शः॑ । स॒वि॒ता । प्र॒स॒वा॒नामि॒ति॑ प्र – स॒वा॒ना॑म् । ई॒शे॑ । य॒त् ।
स॒वि॒तृ॑पा॒त्रे॒णे॒ति॑ स॒वि॒तृ – पा॒त्रे॒ण॑ । वै॒श्व॒दे॒वमि॒ति॑ वै॒श्व – दे॒व॑म् ।
क॒ल॒शा॒त् । गृ॒ह्णा॑ति॒ । स॒वि॒तृ॑प्र॒सू॒त इति॑ स॒वि॒तृ – प्र॒सू॒तः॑ । ए॒व ।
अ॒स्मै॑ । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । प्रेति॑ । 24 (50)

6.5.7.3

जनयति॑ सोमे॑ सोम॑म॒भि गृ॑ह्णाति॒ रेत॑ ए॒व तद्-द॑धाति॒ सु॒शर्मा॑ऽसि
सुप्रति॑ष्ठान इत्याह॒ सोमे॑ हि सोम॑म॒भिगृ॑ह्णाति॒ प्रति॑ष्ठित्या ए॒तस्मिन्॒ वा
अपि॑ ग्रहे॑ मनु॒ष्येभ्यो॑ दे॒वेभ्यः॑ पि॒तृभ्यः॑ क्रियते सु॒शर्मा॑ऽसि सुप्रति॑ष्ठान
इत्याह॒ मनु॒ष्येभ्य॑ ए॒वैतेन॑ करोति बृ॒हदित्या॑ह दे॒वेभ्य॑ ए॒वैतेन॑ करोति
नम॑ इत्याह पि॒तृभ्य॑ ए॒वैतेन॑ करोत्ये ( ) तावती॑ वै दे॒वता॒स्ताभ्य॑
ए॒वैनं॑ सर्वा॒भ्यो गृ॑ह्णात्येष॒ ते योनि॑र्विश्वेभ्य॒स्त्वा दे॒वेभ्य॑ इत्याह
वैश्वदे॒वो ह्येषः॑ । 25

6.5.7.3 - Padam

जनयति॑ । सोमे॑ । सोम॑म् । अभीति॑ । गृ॑ह्णाति । रेतः॑ । ए॒व । तत् ।
दधाति॑ । सु॒शर्मेति॑ सु - शर्मा॑ । अ॒सि । सुप्रति॑ष्ठान इति
सु - प्रति॑ष्ठानः । इति॑ । आह॑ । सोमे॑ । हि । सोम॑म् ।
अभि॑गृह्णातीत्यभि - गृ॑ह्णाति । प्रति॑ष्ठित्या इति प्रति - स्थि॒त्यै ।
ए॒तस्मिन् । वै । अपीति॑ । ग्रहे॑ । मनु॒ष्येभ्यः॑ । दे॒वेभ्यः॑ । पि॒तृभ्य॑ इति
पितृ - भ्यः॑ । क्रियते॑ । सु॒शर्मेति॑ सु - शर्मा॑ । अ॒सि । सुप्रति॑ष्ठान

इति॑ सु – प्रति॑ष्ठानः । इति॑ । आ॒ह । म॒नुष्ये॑भ्यः । ए॒व । ए॒तेन॑ ।
 क॒रोति॑ । बृ॒हत् । इति॑ । आ॒ह । दे॒वेभ्यः॑ । ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ ।
 नमः॑ । इति॑ । आ॒ह । पि॒तृभ्य॑ इति॑ पि॒तृ – भ्यः॑ । ए॒व । ए॒तेन॑ ।
 क॒रोति॑ ( ) । ए॒ताव॑तीः । वै । दे॒वताः॑ । ता॒भ्यः॑ । ए॒व । ए॒नम् ।
 सर्वा॑भ्यः । गृ॒ह्णाति॑ । ए॒षः । ते॒ । यो॒निः । वि॒श्वेभ्यः॑ । त्वा॒ । दे॒वेभ्यः॑ ।
 इति॑ । आ॒ह । वै॒श्वदे॒व इति॑ वै॒श्व – दे॒वः । हि॒ । ए॒षः । 25 (69)

(वि॒श्वे – प्र – पि॒तृभ्य॑ ए॒वैतेन॑ क॒रोत्ये॑ – का॒न्न वि॒श्वेति॑श्च) (A7)

6.5.8.1

प्रा॒णो वा ए॒ष यदु॑पा॒शु-र्यदु॑पा॒शुपा॒त्रेण॑ प्रथ॒मश्चो॑त्त॒मश्च॑ ग्र॒हौ
 गृ॒ह्येते॑ प्रा॒णमे॒वानु॑ प्र॒यन्ति॑ प्रा॒णम॒नूद्य॑न्ति प्र॒जाप॑तिर्वा ए॒ष यदा॑ग्र॒यणः॑
 प्रा॒ण उ॒पा॒शुः प॒त्नीः प्र॒जाः प्र॒ जन॑यन्ति यदु॑पा॒शुपा॒त्रेण॑
 पा॒त्नीव॑तमाग्र॒यणाद्-गृ॒ह्णाति॑ प्र॒जानां॑ प्र॒जन॑नाय॒ तस्मा॑त् प्रा॒णं प्र॒जा
 अ॒नु प्र॒ जा॑यन्ते दे॒वा वा इ॒त इ॒तः प॒त्नीः सु॒वर्ग- [ ] 26

6.5.8.1 - Padam

प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । वै । ए॒षः । यत् । उ॒पा॒श्रु॒रित्यु॑प–अ॒श्रुः ।
यत् । उ॒पा॒श्रु॒पात्रे॑णेत्यु॒पा॒श्रु – पा॒त्रेण॑ । प्र॒थमः॑ । च । उ॒त्तम॑
इत्यु॑त् – तमः॑ । च । ग्र॒हौ॑ । गृ॒ह्येते॑ इति॑ । प्रा॒णमि॑ति प्र – अ॒नम् ।
ए॒व । अ॒न्वि॑ति । प्र॒यन्ती॑ति प्र – य॒न्ति । प्रा॒णमि॑ति प्र – अ॒नम् ।
अ॒नु । उ॒दि॑ति । य॒न्ति । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा – प॒तिः । वै । ए॒षः ।
यत् । आ॒ग्रय॑णः । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । उ॒पा॒श्रु॒रित्यु॑प–अ॒श्रुः ।
प॒त्नीः॑ । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः॑ । प्रेति॑ । ज॒नय॑न्ति । यत् ।
उ॒पा॒श्रु॒पात्रे॑णेत्यु॒पा॒श्रु – पा॒त्रेण॑ । पा॒त्नीव॑तमिति॑ पा॒त्नी – व॒तम् ।
आ॒ग्रय॑णात् । गृ॒ह्णा॑ति । प्र॒जा॒नामि॑ति प्र – जा॒नाम् । प्र॒ज॒न॒नाये॑ति
प्र – ज॒न॒नाय॑ । तस्मा॑त् । प्रा॒णमि॑ति प्र – अ॒नम् ।
प्र॒जा इति॑ प्र–जाः॑ । अ॒नु । प्रेति॑ । जा॒यन्ते॑ । दे॒वाः । वै ।
इ॒त इ॒त इ॒तीतः॑ – इ॒तः॑ । प॒त्नीः॑ । सु॒वर्ग॑मिति॑ सु॒वः – ग॒म् । 26 (50)

6.5.8.2

लोकमजिगा॑सन् ते सुवर्गं॑ लोकं॑ न प्राजानन्॑ त एतं॑
॥ पालीवतमपश्यन्॑ तमगृह्णत॑ ततो॑ वै ते सुवर्गं॑ लोकं॑ प्राजानन्॑ यत्
॥ पालीवतो॑ गृह्यते॑ सुवर्गस्य॑ लोकस्य॑ प्रज्ञात्यै॑ स सोमो॑ नातिष्ठत॑ स्त्रीभ्यो॑
गृह्यमाणस्तं॑ घृतं॑ वज्रं॑ कृत्वा॑ऽध्नन्॑ तं निरिन्द्रियं॑ भूतमगृह्णन्॑ तस्मात्
स्त्रियो॑ निरिन्द्रिया॑ अदायादीरपि॑ पापात् पु॑स उपस्तितरं– [ ] 27

6.5.8.2 - Padam

लोकम् । अजिगा॑सन् । ते । सुवर्गमिति॑ सुवः – गम् । लोकम् ।
न । प्रेति॑ । अजानन् । ते । एतम् । पालीवतमिति॑ पाली – वतम् ।
अपश्यन् । तम् । अगृह्णत । ततः । वै । ते । सुवर्गमिति॑
सुवः – गम् । लोकम् । प्रेति॑ । अजानन् । यत् । पालीवत इति॑
पाली – वतः । गृह्यते॑ । सुवर्गसेति॑ सुवः – गस्य । लोकस्य ।
॥ प्रज्ञात्या इति॑ प्र – ज्ञात्यै । सः । सोमः । न । अतिष्ठत । स्त्रीभ्यः ।
गृह्यमाणः । तम् । घृतम् । वज्रम् । कृत्वा । अध्नन् । तम् ।
निरिन्द्रियमिति॑ निः – इन्द्रियम् । भूतम् । अगृह्णन् । तस्मात् ।

स्त्रियः । निरिन्द्रिया इति निः-इन्द्रियाः । अदायादीरीत्यदाय-अदीः ।
अपीति । पापात् । पुःसः । उपस्तितरमित्युपस्ति - तरम् । 27 (50)

6.5.8.3

वदन्ति यद्-घृतेन पालीवतः श्रीणाति वज्रेणैवैनं वशं कृत्वा
गृह्णा-त्युपयामगृहीतोऽसीत्याहेयं वा उपयामस्तस्मादिमां
प्रजा अनु प्र जायन्ते बृहस्पतिसुतस्य त इत्याह ब्रह्म वै देवानां
बृहस्पतिर्ब्रह्मणैवास्मै प्रजाः प्र जनयतीन्द्रो इत्याह रेतो वा
इन्द्रू रेत एव तद्-दधातीन्द्रियाव इ- [ ] 28

6.5.8.3 - Padam

वदन्ति । यत् । घृतेन । पालीवतमिति पाली - वतम् । श्रीणाति ।
वज्रेण । एव । एनम् । वशं । कृत्वा । गृह्णाति । उपयामगृहीत
इत्युपयाम - गृहीतः । असि । इति । आह । इयम् । वै । उपयाम
इत्युप - यामः । तस्मात् । इमाम् । प्रजा इति प्र - जाः । अनु ।
प्रेति । जायन्ते । बृहस्पतिसुतस्येति बृहस्पति-सुतस्य । ते । इति ।
आह । ब्रह्म । वै । देवानाम् । बृहस्पतिः । ब्रह्मणा । एव । अस्मै ।

प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । प्रेति॑ । ज॒नय॑ति । इ॒न्दो इति॑ । इति॑ । आ॒ह ।
रेतः॑ । वै । इ॒न्दुः । रेतः॑ । ए॒व । तत् । द॒धाति॑ ।

इन्द्रि॑याव इतीन्द्रि॑य – वः । इति॑ । 28 (50)

6.5.8.4

–त्या॑ह प्र॒जा वा इन्द्रि॑यं प्र॒जा ए॒वास्मै॑ प्र ज॒नय॑त्यग्ना(३)
इत्या॑हाग्निर्वै रेतो॑धाः प॒त्नीव॑ इत्या॑ह मिथु॑नत्वाय स॒जूर्दे॑वेन त्वष्ट्रा
सोमं॑ पि॒बेत्या॑ह त्वष्ट्रा वै प॒शूनां॑ मिथु॑नानां रूप॒कृद्–रूप॑मे॒व प॒शुषु॑
द॒धाति॑ दे॒वा वै त्वष्ट्रा॑रमजिघा॑सन्त् स प॒त्नीः प्राप॑द्यत तं न प्रति
प्राय॑च्छन् तस्मा॒दपि॑ – [ ] 29

6.5.8.4 - Padam

आ॒ह । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । वै । इन्द्रि॑यम् । प्र॒जा इति॑ प्र–जाः ।
ए॒व । अ॒स्मै । प्रेति॑ । ज॒नय॑ति । अ॒ग्ना(३) इ । इति॑ । आ॒ह । अ॒ग्निः ।
वै । रेतो॑धा इति॑ रेतः – धाः । प॒त्नीव॑ इति॑ प॒त्नी – वः । इति॑ । आ॒ह ।
मिथु॑नत्वायेति॑ मिथु॑न–त्वाय । स॒जूरि॑ति स – जूः । दे॒वेन॑ । त्वष्ट्रा॑ ।
सोम॑म् । पि॒ब । इति॑ । आ॒ह । त्वष्ट्रा॑ । वै । प॒शूनाम् । मिथु॑नानाम् ।

रूपकृ॑दिति॑ रूप – कृ॒त् । रूप॑म् । ए॒व । प॒शु॒षु॑ । द॒धा॒ति॑ । दे॒वाः ।
वै । त्व॑ष्टार॒म् । अ॒जि॒घा॒ञ्स॒न् । सः । प॒त्नीः॑ । प्रेति॑ । अ॒प॒द्य॒त॑ । तम् ।
न । प्र॒ति॑ । प्रेति॑ । अ॒य॒च्छ॒न् । तस्मा॑त् । अ॒पी॒ति॑ । 29 (50)

6.5.8.5

व॒ध्यं प्र॑प॒न्नं न॒ प्र॒ति प्र॑यच्छन्ति॑ तस्मा॑त् पा॒त्नी॒व॒ते त्व॑ष्ट्रेऽपि॑ गृ॒ह्य॒ते न॒
सा॒द॒य॒त्य॒स॒न्ना॒द्धि प्र॒जाः प्र॒जा॒य॒न्ते॑ ना॒नु व॑षट् करोति॑ यद॒नु॒व॑षट्
कु॒र्या॒द्-रु॒द्रं प्र॒जा अ॒न्व॒व॒सृ॒जे॒द्-य॒न्ना॒नु॒व॑षट्कु॒र्या॒-द॒शा॒न्त॑-म॒ग्नी॒थ्
सोमं॑ भ॒क्ष॒ये॒दु॒पा॒ञ्च॒नु व॑षट् करोति॑ न रु॒द्रं प्र॒जा अ॒न्व॒व॒सृ॒ज॒ति॑
शा॒न्त॒म॒ग्नी॒थ् सोमं॑ भ॒क्ष॒य॒त्य॒ग्नी॒-न्ने॒ष्टु॒रु॒प॒स्थ॒मा सी॒द- [ ] 30

6.5.8.5 - Padam

व॒ध्य॒म् । प्र॑प॒न्नमि॒ति प्र – प॒न्न॒म् । न । प्र॒ति॑ । प्रेति॑ । य॒च्छ॒न्ति॑ ।
तस्मा॑त् । पा॒त्नी॒व॒त इति॑ पा॒त्नी – व॒ते । त्व॑ष्ट्रे । अ॒पी॒ति॑ । गृ॒ह्य॒ते । न ।
सा॒द॒य॒ति॑ । अ॒स॒न्ना॒त् । हि । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । प्र॒जा॒य॒न्त॑ इति॑
प्र – जा॒य॒न्ते॑ । न । अ॒न्वि॒ति॑ । व॑षट् । क॒रो॒ति॑ । यत् ।
अ॒नु॒व॑षट्कु॒र्या॒दित्य॑नु – व॑षट्कु॒र्या॒त् । रु॒द्र॒म् । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः ।

अ॒न्व॒व॒सृ॒जे॒दि॒त्य॒नु॒ – अ॒व॒सृ॒जे॒त् । य॒त् । न । अ॒नु॒व॒ष॒ट्कु॒र्या॒दि॒त्य॒नु॒ –
व॒ष॒ट्कु॒र्या॒त् । अ॒शान्त॑म् । अ॒ग्नी॒दि॒त्य॒ग्नि॒ – इ॒त् । सोम॑म् । भ॒क्ष॒ये॒त् ।
उपा॑ञ्चि॒त्युप॑ – अ॒ञ्शु॑ । अ॒न्वि॒ति॑ । व॒ष॒ट् । क॒रो॒ति॑ । न । रु॒द्रम् ।
प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । अ॒न्व॒व॒सृ॒ज॒ती॒त्य॒नु॒ – अ॒व॒सृ॒ज॒ति॑ । शान्त॑म् ।
अ॒ग्नी॒दि॒त्य॒ग्नि॒ – इ॒त् । सोम॑म् । भ॒क्ष॒य॒ति॑ । अ॒ग्नी॒दि॒त्य॒ग्नि॒ – इ॒त् ।
नेष्टुः॑ । उ॒प॒स्थ॒मि॒त्युप॑ – स्थ॒म् । ए॒ति॑ । सी॒द॒ । 30 (50)

6.5.8.6

नेष्टुः॑ प॒त्नी – मु॒दा॒न॒ये॒त्या॒हा – ग्नी॒दे॒व नेष्ट॑रि॒ रे॒तो द॒धा॒ति॑ नेष्टा
प॒त्न्या॒मुद् – गा॒त्रा सं ख्या॑पयति॒ प्र॒जा॒प॒ति॒र्वा एष॑ यदु॒द्गा॒ता प्र॒जा॒नां
प्र॒ज॒न॒ना॒याप॑ उ॒प प्र॑ वर्तयति॒ रे॒त ए॒व तथ्॑ सिञ्च॒त्यूरु॑णो॒प प्र॑
वर्त॑यत्यूरु॒णा हि॑ रे॒तः सि॒च्य॑ते॒ न॒ग्नं कृ॒त्यो – रु॒मुप॑ प्र॒ वर्त॑यति॒ यदा॑
हि॒ न॒ग्न ऊ॒रुर्भ॑वत्यथ॒ मिथु॑नी ( ) भ॒व॒तोऽथ॑ रे॒तः सि॒च्य॑तेऽथ॒ प्र॒जाः
प्र॒ जा॒य॒न्ते॑ । 31

6.5.8.6 - Padam

नेष्टः । पत्नीम् । उदानयेत्युत् – आनय । इति । आह ।
 अग्नीदित्यग्नि-इत् । एव । नेष्टरि । रेतः । दधाति । नेष्टा । पत्नियाम् ।
 उद्गात्रेत्युत्-गात्रा । समिति । ख्यापयति । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः ।
 वै । एषः । यत् । उद्गातेत्युत् – गाता । प्रजानामिति प्र – जानाम् ।
 प्रजननायेति प्र – जननाय । अपः । उप । प्रेति । वर्तयति । रेतः ।
 एव । तत् । सिञ्चति । ऊरुणा । उप । प्रेति । वर्तयति । ऊरुणा ।
 हि । रेतः । सिच्यते । नग्नङ्कृत्येति नग्नम् – कृत्य । ऊरुम् । उप ।
 प्रेति । वर्तयति । यदा । हि । नग्नः । ऊरुः । भवति । अथ ।
 मिथुनी ( ) । भवतः । अथ । रेतः । सिच्यते । अथ । प्रजा इति
 प्र – जाः । प्रेति । जायन्ते । 31 (58) (पत्नीः सुवर्ग – मुपस्तितर –
 मिन्द्रियाव इत्य – पि – सीद – मिथुन्य – षौ च) (A8)

6.5.9.1

इन्द्रो वृत्रमहन् तस्य शीर्षकपाल-मुदौब्जथ् स द्रोणकलशोऽभवत्
 तस्माथ् सोमः समस्रवथ् स हारियोजनोऽभवत् तं व्यचिकिथ्स-

जु॒ह॒वा॒नी(३)॑ मा॒ हौ॒षा(३)॑मि॒ति सोऽम॑न्यत॒ यद्धो॑ष्याम्याम॑ हौ॒ष्यामि॑
यन्न॑ हो॒ष्यामि॑ य॒ज्ञवे॑शसं॒ करि॑ष्यामीति॒ तम॑ध्रियत॒ होतु॑
सोऽग्नि॑रब्रवीन्न॒ मँय्याम॑ हौ॒ष्यसी॑ति॒ तं धा॒नाभि॑रश्रीणात्– [ ] 32

6.5.9.1 - Padam

इन्द्रः॑ । वृ॒त्रम् । अ॒हन् । तस्य॑ । शी॒र्ष॒क॒पा॒लमि॑ति॒ शी॒र्ष॒क॒पा॒लम् ।
उ॒दि॒ति । औ॒ब्ज॒त् । सः । द्रो॒ण॒क॒ल॒श इति॑ द्रो॒ण॒क॒ल॒शः । अ॒भ॒व॒त् ।
तस्मा॑त् । सोमः॑ । स॒मि॒ति । अ॒स्र॒व॒त् । सः । हा॒रि॒यो॒ज॒न इति॑
हा॒रि – यो॒ज॒नः । अ॒भ॒व॒त् । तम् । वी॒ति । अ॒चि॒कि॒त्स॒त् ।
जु॒ह॒वा॒नी(३)॑ । मा । हौ॒षा(३)॑म् । इति॑ । सः । अ॒म॒न्य॒त । यत् ।
हो॒ष्यामि॑ । आ॒मम् । हो॒ष्यामि॑ । यत् । न । हो॒ष्यामि॑ । य॒ज्ञवे॑शसमि॒ति
य॒ज्ञ – वे॒श॒सम् । क॒रि॒ष्यामि॑ । इति॑ । तम् । अ॒ध्रि॒य॒त । होतु॑म् । सः ।
अ॒ग्निः । अ॒ब्र॒वी॒त् । न । म॒यि । आ॒मम् । हो॒ष्य॒सि । इति॑ । तम् ।
धा॒नाभिः॑ । अ॒श्री॒णात् । 32 (50)

6.5.9.2

त॒ञ् शृ॒तं भू॒तम॑जु॒होद्-य॒द्धाना॑भि-ह॒रियो॑जन॒ञ् श्री॒णाति॑ शृ॒तत्वा॑य
शृ॒तमे॒वैनं॑ भू॒तं जु॑होति ब॒ह्वीभिः॑ श्री॒णात्ये॒तावती॑-रे॒वास्या॑-मु॒ष्मिन्
लो॒के का॑म॒दुघा॑ भव॒न्त्यथो॑ ख॒ल्वाहु॑रे॒ता वा इन्द्र॑स्य पृ॒श्नयः॑
का॑म॒दुघा॑ य॒द्धारि॑योज॒नीरि॑ति तस्मा॒द्-ब॒ह्वीभिः॑ श्री॒णीया॑दृ॒ख्सामे॑ वा
इन्द्र॑स्य ह॒री सो॒मपा॑नौ तयोः॑ परि॒धय॑ आ॒धानं॑ य॒दप्र॑हृत्य परि॒धी-
ञ्जु॑हु॒या-द॒न्तरा॑धानाभ्यां- [ ] 33

6.5.9.2 - Padam

तम् । शृ॒तम् । भू॒तम् । अ॒जु॒होत् । यत् । धा॒नाभिः॑ ।
हा॒रि॒यो॒ज॒नमि॑ति हा॒रि - यो॒ज॒नम् । श्री॒णाति॑ । शृ॒तत्वा॑येति
शृ॒त - त्वा॑य । शृ॒तम् । ए॒व । ए॒नम् । भू॒तम् । जु॑होति । ब॒ह्वीभिः॑ ।
श्री॒णाति॑ । ए॒तावतीः॑ । ए॒व । अ॒स्य । अ॒मुष्मि॑न् । लो॒के । का॑म॒दुघा॑
इति॑ का॑म - दु॒घाः । भव॑न्ति । अथो॒ इति॑ । ख॒लु । आ॒हुः । ए॒ताः ।
वै । इन्द्र॑स्य । पृ॒श्नयः॑ । का॑म॒दुघा॑ इति॑ का॑म - दु॒घाः । यत् ।
हा॒रि॒यो॒ज॒नीरि॑ति हा॒रि - यो॒ज॒नीः । इति॑ । तस्मा॒त् । ब॒ह्वीभिः॑ ।

श्रीणीयात् । ऋ॒ख्सा॒मे इत्यृक् – सा॒मे । वै । इन्द्र॑स्य । हरी॑ इति॑ ।
सोम॑पा॒नावि॑ति सोम – पा॒नौ । तयोः॑ । परि॑धय इति॑ परि – धयः॑ ।
आ॒धा॒नमि॑त्या – धा॒नम् । यत् । अ॒प्र॒ह॒त्येत्य॑प्र – ह॒त्य ।
परि॑धी॒निति॑ परि – धीन् । जुहु॑यात् ।
अ॒न्त॒रा॒धा॒नाभ्या॑मित्यन्तः – आ॒धा॒नाभ्या॑म् । 33 (50)

6.5.9.3

घा॒सं प्र य॑च्छेत् प्र॒ह॒त्य परि॑धीज्जुहोति॑ निरा॑धा॒नाभ्या॑मेव घा॒सं प्र
य॑च्छत्यु॒न्नेता जु॑होति या॒तया॑मेव ह्ये॒तर्ह्यध्व॑र्युः स्व॒गाकृ॑तो
यदध्व॑र्युर्जुहु॑याद् – यथा॒ विमु॑क्तं पु॒नर्यु॑नक्ति॒ तादृ॑गेव तच्छी॒र्ष-
न्नाधि॑नि॒धाय जु॑होति शी॒र्षतो॒ हि स स॒मभ॑वद् – वि॒क्रम्य जु॑होति
वि॒क्रम्य ही॑न्द्रो वृ॒त्रम॑हन्त् स॒मृद्ध्यै प॑शवो वै हा॒रियो॑जनीर्यथ्
संभि॑न्द्वा॒दल्पा – [ ] 34

6.5.9.3 - Padam

घा॒सम् । प्रेति॑ । य॑च्छेत् । प्र॒ह॒त्येति॑ प्र – ह॒त्य । परि॑धी॒निति॑
परि – धीन् । जु॒होति॑ । निरा॑धा॒नाभ्या॑मि॒ति निः – आ॒धा॒नाभ्या॑म् ।

ए॒व । घा॒सम् । प्रेति॑ । य॒च्छति॑ । उ॒न्नेते॑त्युत् – ने॒ता । जु॒होति॑ ।
या॒तया॑मेति॑ या॒त – या॒मा । इ॒व । हि । ए॒तर्हि॑ । अ॒ध्वर्युः॑ । स्व॒गाकृ॑त
इति॑ स्व॒गा – कृ॒तः । यत् । अ॒ध्वर्युः॑ । जु॒हुयात्॑ । यथा॑ ॥
विमु॑क्तमि॒त् वि – मु॒क्तम् । पुनः॑ । यु॒नक्ति॑ । ता॒दृक् । ए॒व । तत् ।
शी॒र्षन् । अ॒धिनि॑धायेत्य॒धि – नि॒धाय॑ । जु॒होति॑ । शी॒र्षतः॑ । हि ।
सः । स॒मभ॑वदिति॑ सं – अ॒भवत् । वि॒क्रम्येति॑ वि–क्र॒म्य । जु॒होति॑ ।
वि॒क्रम्येति॑ वि – क्र॒म्य । हि । इन्द्रः॑ । वृ॒त्रम् । अ॒हन् । स॒मृद्ध्य॑
इति॑ स॒म–ऋ॒द्ध्यै । प॒शवः॑ । वै । हा॒रियो॑जनीरिति॑ हा॒रि–यो॑जनीः ।
यत् । सं॒भिन्धा॑दिति॑ सं – भि॒न्धात् । अ॒ल्पाः । 34 (50)

6.5.9.4

ए॒नं प॒शवो॑ भु॒ञ्जन्त॑ उप॒तिष्ठे॑रन् यन्न सं॒भिन्धा॑द्–ब॒हव॑ ए॒नं
प॒शवो॑ऽभु॒ञ्जन्त॑ उप॒ तिष्ठे॑रन् म॒नसा॑ सं बा॒धत॑ उ॒भयं॑ करोति॑ ब॒हव॑
ए॒वैनं॑ प॒शवो॑ भु॒ञ्जन्त॑ उप॒ तिष्ठन्त॑ उ॒न्नेतर्यु॑प॒हवमि॑च्छन्ते य ए॒व
तत्र॑ सोम॒पीथ॑स्तमे॒वाव रु॑न्धत॒ उत्तर॑वेद्यां नि॒वप॑ति प॒शवो॑ वा उत्तर॑वेदिः
प॒शवो॑ हा॒रियो॑जनीः प॒शुष्वे॒व प॒शून् प्र॑ति॒ ष्ठाप॑यन्ति ( ) । 35

6.5.9.4 - Padam

ए॒नम् । प॒शवः॑ । भु॒ञ्जन्तः॑ । उ॒पेति॑ । ति॒ष्ठेर॒न् । यत् । न ।
सं॒भिन्द्वादि॑ति सं – भि॒न्द्वात् । ब॒हवः॑ । ए॒नम् । प॒शवः॑ ।
अ॒भु॒ञ्जन्तः॑ । उ॒पेति॑ । ति॒ष्ठेर॒न् । म॒नसा॑ । स॒मिति॑ । बा॒धते॑ ।
उ॒भय॑म् । क॒रोति॑ । ब॒हवः॑ । ए॒व । ए॒नम् । प॒शवः॑ । भु॒ञ्जन्तः॑ ।
उ॒पेति॑ । ति॒ष्ठन्ते॑ । उ॒न्नेत॑रीत्युत् – ने॒तरि॑ । उ॒पह॑वमित्युप – ह॒वम् ।
इ॒च्छन्ते॑ । यः । ए॒व । तत्र॑ । सो॒मपी॑थ इति सोम – पी॒थः । तम् ।
ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धते॑ । उ॒त्तर॑वेद्यामित्युत्तर – वे॒द्याम् । नी॒ति ।
व॒पति॑ । प॒शवः॑ । वै । उ॒त्तर॑वेदिरित्युत्तर – वे॒दिः । प॒शवः॑ ।
हा॒रि॒यो॒जनी॑रिति हा॒रि – यो॒जनीः॑ । प॒शुषु॑ । ए॒व । प॒शून् । प्र॒तीति॑ ।
स्था॒पय॑न्ति ( ) । 35 (50)

(अ॒श्रीणा॑ – द॒न्तरा॑धानाभ्या – म॒ल्पाः॑ – स्था॒पय॑न्ति) (A9)

6.5.10.1

ग्र॒हान् वा अ॒नु प्र॒जाः प॒शवः॑ प्र जा॒यन्त॑ उपा॒ञ्चन्त॑र्या–मा॒वजा॑वयः
शु॒क्राम॑न्थिनौ पु॒रुषा॑ ऋ॒तुग्र॑हा–ने॒कश॑फा आ॒दित्य॑ग्र॒हं गा॒व

आदित्यग्रहो भूयिष्ठाभिर्. ऋग्भिर्गृह्यते तस्माद्-गावः पशूनां भूयिष्ठा
यत् त्रिरुपाञ् शु हस्तेन विगृह्णाति तस्माद् द्वौ त्रीनजा
जनयत्यथावयो भूयसीः पिता वा एष यदाग्रयणः पुत्रः कलशो
यदाग्रयण उपदस्येत् कलशाद्-गृह्णीयाद्-यथा पिता- [ ] 36

6.5.10.1 - Padam

ग्रहान् । वै । अन्विति । प्रजा इति प्र – जाः । पशवः । प्रेति ।
जायन्ते । उपाञ्श्चन्तर्यामावित्युपाञ्शु – अन्तर्यामौ । अजावय
इत्यजा – अवयः । शुक्रामन्थिनाविति शुक्रा – मन्थिनौ । पुरुषाः ।
ऋतुग्रहानित्यृतु – ग्रहान् । एकशफा इत्येक – शफाः ।
आदित्यग्रहमित्यादित्य – ग्रहम् । गावः । आदित्यग्रह इत्यादित्य-
ग्रहः । भूयिष्ठाभिः । ऋग्भिरित्यृक्-भिः । गृह्यते । तस्मात् । गावः ।
पशूनाम् । भूयिष्ठाः । यत् । त्रिः । उपाञ्शुमित्युप – अञ्शुम् ।
हस्तेन । विगृह्णातीति वि – गृह्णाति । तस्मात् । द्वौ । त्रीन् । अजा ।
जनयति । अथ । अवयः । भूयसीः । पिता । वै । एषः । यत् ।

आ॒ग्र॒य॒णः॑ । पु॒त्रः॑ । क॒ल॒शः॑ । यत् । आ॒ग्र॒य॒णः॑ । उ॒प॒द॒स्ये॑दि॒त्युप॑–
द॒स्ये॑त् । क॒ल॒शा॑त् । गृ॒ह्णी॒यात् । य॒था॑ । पि॒ता । 36 (50)

6.5.10.2

पु॒त्रं क्षि॑त उ॒प॒धा॒व॒ति॑ ता॒दृ॒गे॒व तद्य॑त् क॒ल॒श उ॒प॒द॒स्ये॑–दा॒ग्र॒य॒णाद्–
गृ॒ह्णी॒याद्–य॒था पु॒त्रः पि॒तरं॑ क्षि॑त उ॒प॒धा॒व॒ति॑ ता॒दृ॒गे॒व तदा॑त्मा वा
ए॒ष य॒ज्ञस्य॑ यदा॒ग्र॒य॒णो यद्ग्र॑हो वा क॒ल॒शो वो॒प॒द॒स्ये॑–दा॒ग्र॒य॒णाद्–
गृ॒ह्णी॒यादा॑त्म॒न ए॒वाधि॑ य॒ज्ञं निष्क॑रोत्यवि॒ज्ञातो॑ वा ए॒ष गृ॑ह्यते
यदा॒ग्र॒य॒णः स्था॒ल्या गृ॑ह्णाति वा॒य॒व्ये॑न जु॒होति॑ तस्मा॒द्– [ ] 37

6.5.10.2 - Padam

पु॒त्रम् । क्षि॑तः । उ॒प॒धा॒व॒तीत्यु॑प–धा॒व॒ति॑ । ता॒दृ॒क् । ए॒व । तत् । यत् ।
क॒ल॒शः॑ । उ॒प॒द॒स्ये॑दि॒त्युप॑–द॒स्ये॑त् । आ॒ग्र॒य॒णात् । गृ॒ह्णी॒यात् । य॒था॑ ।
पु॒त्रः । पि॒तरम्॑ । क्षि॑तः । उ॒प॒धा॒व॒तीत्यु॑प – धा॒व॒ति॑ । ता॒दृ॒क् । ए॒व ।
तत् । आ॒त्मा । वै । ए॒षः । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । आ॒ग्र॒य॒णः॑ । यत् । ग्र॑हः ।
वा । क॒ल॒शः॑ । वा । उ॒प॒द॒स्ये॑दि॒त्युप॑ – द॒स्ये॑त् । आ॒ग्र॒य॒णात् ।
गृ॒ह्णी॒यात् । आ॒त्म॒नः॑ । ए॒व । अधी॑ति । य॒ज्ञम् । नि॒रि॒ति॑ । क॒रोति॑ ।

अवि॑ज्ञा॒त इत्य॑वि – ज्ञा॒तः । वै । ए॒षः । गृ॒ह्यते॑ । यत् । आ॒ग्रय॑णः ।
स्था॒ल्या । गृ॒ह्णाति॑ । वा॒यव्ये॑न । जु॒होति॑ । तस्मा॑त् । 37 (50)

6.5.10.3

ग॒र्भेणा॑ वि॒ज्ञाते॑न ब्र॒ह्महा॑ ऽव॒भृथ॑मव॒ यन्ति॑ परा॑ स्था॒लीरस्य॑न्त्युद्-
वा॒यव्या॑नि ह॒रन्ति॑ तस्मा॑त् स्त्रि॒यं जा॒तां परा॑ऽस्य॑न्त्युत् पुमा॑ऽसम्
ह॒रन्ति॑ यत् पु॒रोरु॑चमा॒ह यथा॑ वस्य॑स आ॒हर॑ति तादृ॒गेव॑ तद्-यद्-ग्र॒हं
गृ॒ह्णाति॑ यथा॑ वस्य॑स आ॒हृत्य॑ प्रा॒ऽऽह॑ तादृ॒गेव॑ तद्-यथ् सा॒दय॑ति यथा॑
वस्य॑स उ॒पनि॑धाया-प॒क्राम॑ति तादृ॒गेव॑ तद् य ( ) द्वै य॒ज्ञस्य॑ सा॒म्ना
यजु॑षा क्रि॒यते॑ शिथि॒लं तद्-यद्-चा॑ तद् दृ॒ढं पु॒रस्ता॑दुपया॒मा यजु॑षा
गृ॒ह्यन्त॑ उ॒परि॑ष्ठा-दुपया॒मा ऋ॒चा य॒ज्ञस्य॑ धृ॒त्यै । 38

6.5.10.3 - Padam

ग॒र्भेण॑ । अवि॒ज्ञाते॑नेत्य॑वि – ज्ञा॒तेन॑ । ब्र॒ह्महे॑ति ब्र॒ह्म – हा ।
अ॒वभृ॑थमित्य॑व – भृ॒थम् । अ॒वेति॑ । य॒न्ति । प॒रेति॑ । स्था॒लीः ।
अ॒स्यन्ति॑ । उ॒दिति॑ । वा॒यव्या॑नि । ह॒रन्ति॑ । तस्मा॑त् । स्त्रि॒यम् ।
जा॒ताम् । प॒रेति॑ । अ॒स्यन्ति॑ । उ॒दिति॑ । पुमा॑ऽसम् । ह॒रन्ति॑ । यत् ।

पु॒रोरु॒चमि॑ति पु॒रः – रु॒चम् । आ॒ह । य॒था । वस्य॑से । आ॒हर॑तीत्या –
हर॑ति । ता॒दृक् । ए॒व । तत् । यत् । ग्र॒हम् । गृ॒ह्णा॑ति । य॒था ।
वस्य॑से । आ॒हृत्ये॑त्या – ह॒त्य । प्रे॑ति । आ॒ह । ता॒दृक् । ए॒व । तत् ।
यत् । सा॒दय॑ति । य॒था । वस्य॑से । उ॒पनि॑धायेत्यु॒प – नि॒धाय॑ ।
अ॒पक्रा॑मतीत्यु॒प – क्रा॑मति । ता॒दृक् । ए॒व । तत् । यत् ( ) । वै ।
य॒ज्ञस्य॑ । सा॒म्ना । य॒जुषा॑ । क्रि॒यते॑ । शि॒थिल॑म् । तत् । यत् ।
ऋ॒चा । तत् । दृ॒ढम् । पु॒रस्ता॑दु॒पया॑मा इति पु॒रस्ता॑त् – उ॒पया॑माः ।
य॒जुषा॑ । गृ॒ह्यन्ते॑ । उ॒परि॑ष्ठादु॒पया॑मा इत्यु॒परि॑ष्ठात् – उ॒पया॑माः ।
ऋ॒चा । य॒ज्ञस्य॑ । धृ॒त्यै ॥ 38 (68)

(यथा पिता – तस्मा – दपक्रामति तादृगेव तद् य – दष्टा दश च)
(A10)

6.5.11.1

प्रा॒न्यानि॑ पा॒त्राणि॑ यु॒ज्यन्ते॑ ना॒न्यानि॑ या॒नि प॒राची॑नानि प्रयु॒ज्यन्ते॑ऽमु॒मे॒व
तैर्लो॒कम॑भि जयति प॒राडि॑व ह्यसौ लो॒को या॒नि पुनः॑ प्रयु॒ज्यन्त॑
इ॒ममे॒व तैर्लो॒कम॑भि जयति पुनः पुनरि॒व ह्ययं॑ लो॒कः प्रा॒न्यानि॑

पात्राणि युज्यन्ते नान्यानि यानि पराचीनानि प्रयुज्यन्ते तान्यन्वोषधयः
परा भवन्ति यानि पुनः– [ ] 39

6.5.11.1 - Padam

प्रेति । अन्यानि । पात्राणि । युज्यन्ते । न । अन्यानि । यानि ।
पराचीनानि । प्रयुज्यन्त इति प्र – युज्यन्ते । अमुम् । एव । तैः ।
लोकम् । अभीति । जयति । पराङ् । इव । हि । असौ । लोकः ।
यानि । पुनः । प्रयुज्यन्त इति प्र – युज्यन्ते । इमम् । एव ।
तैः । लोकम् । अभीति । जयति । पुनः पुनरिति पुनः – पुनः ।
इव । हि । अयम् । लोकः । प्रेति । अन्यानि । पात्राणि ।
युज्यन्ते । न । अन्यानि । यानि । पराचीनानि । प्रयुज्यन्त इति
प्र – युज्यन्ते । तानि । अन्विति । ओषधयः । परेति ।
भवन्ति । यानि । पुनः । 39 (50)

6.5.11.2

प्रयुज्यन्ते तान्यन्वोषधयः पुनरा भवन्ति प्रान्यानि पात्राणि युज्यन्ते
नान्यानि यानि पराचीनानि प्रयुज्यन्ते तान्यन्वारण्याः पशवोऽरण्यमप

य॒न्ति॒ या॒नि पुनः॑ प्र॒यु॒ज्यन्ते॑ ता॒न्यनु॑ ग्रा॒म्याः प॒शवो॑ ग्रा॒ममु॑पाव॒यन्ति॒
यो वै ग्रा॒हाणां॑ नि॒दानं॑ वै॒द नि॒दान॑वान् भव॒त्याज्य॑मित्यु॒क्थं तद्वै
ग्रा॒हाणां॑ नि॒दानं॑ यदु॒पाञ्शु॑ श॒ञ्सति॑ त- [ ] 40

6.5.11.2 - Padam

प्र॒यु॒ज्यन्त॑ इति॒ प्र - यु॒ज्यन्ते॑ । ता॒नि । अ॒न्विति॑ । ओष॑धयः । पुनः॑ ।
ए॒ति । भव॑न्ति । प्रेति॑ । अ॒न्यानि॑ । पा॒त्राणि॑ । यु॒ज्यन्ते॑ । न ।
अ॒न्यानि॑ । या॒नि । प॒राची॑नानि । प्र॒यु॒ज्यन्त॑ इति॒ प्र-यु॒ज्यन्ते॑ । ता॒नि ।
अ॒न्विति॑ । आ॒रण्याः॑ । प॒शवः॑ । अ॒रण्य॑म् । अ॒पेति॑ । य॒न्ति । या॒नि ।
पुनः॑ । प्र॒यु॒ज्यन्त॑ इति॒ प्र - यु॒ज्यन्ते॑ । ता॒नि । अ॒न्विति॑ । ग्रा॒म्याः ।
प॒शवः॑ । ग्रा॒मम् । उ॒पाव॑यन्तीत्यु॒प-अ॒वय॑न्ति । यः । वै । ग्रा॒हाणाम् ।
नि॒दान॑मिति॒ नि - दान॑म् । वे॒द । नि॒दान॑वानिति॒ नि॒दान - वा॒न् ।
भव॑ति । आ॒ज्य॑म् । इति॑ । उ॒क्थ॑म् । तत् । वै । ग्रा॒हाणाम् ।
नि॒दान॑मिति॒ नि - दान॑म् । यत् । उ॒पाञ्श्वि॑त्यु॒प - अ॒ञ्शु ।
श॒ञ्सति॑ । तत् । 40 (50)

6.5.11.3

–दु॒पा॒ञ्च॒न्तर्या॒मयो॒–र्यदु॒च्चै॒–स्तदि॒तरेषां॑ ग्रहा॒णामे॒तद्वै॑ ग्रहा॒णां
नि॒दानं॑ य॒ एवं॑ वे॒द नि॒दान॒वान् भ॒वति॑ यो वै॒ ग्रहा॒णां मि॒थुनं॑ वे॒द
प्र प्र॒जया॑ प॒शुभिर्मि॒थुनैर्जा॑यते स्था॒लीभि॒रन्ये॑ ग्रहा॒ गृह्य॑न्ते वा॒यव्यै॑रन्य
ए॒तद्वै॑ ग्रहा॒णां मि॒थुनं॑ य॒ एवं॑ वे॒द प्र प्र॒जया॑ प॒शुभिर्मि॒थुनैर्जा॑यत
इन्द्र॒स्त्वष्टुः॑ सोम॒मभी॒षहाऽपि॒बथ् स वि॒ष्वङ्– [ ] 41

6.5.11.3 - Padam

उपा॒ञ्च॒न्तर्या॒मयो॒रित्यु॒पाञ्शु॑ – अ॒न्तर्या॒मयोः॑ । यत् । उ॒च्चैः । तत् ।
इ॒तरेषा॑म् । ग्रहा॒णाम् । ए॒तत् । वै । ग्रहा॒णाम् । नि॒दानमि॒ति
नि– दान॑म् । यः । ए॒वम् । वे॒द । नि॒दान॒वानि॒ति नि॒दान – वान् ।
भ॒वति॑ । यः । वै । ग्रहा॒णाम् । मि॒थुन॑म् । वे॒द । प्रेति॑ । प्र॒जयेति॑
प्र – जया॑ । प॒शुभि॒रिति॑ प॒शु – भिः । मि॒थुनैः॑ । जा॒यते॑ ।
स्था॒लीभिः॑ । अ॒न्ये । ग्रहाः॑ । गृह्य॑न्ते । वा॒यव्यैः॑ । अ॒न्ये । ए॒तत् ।
वै । ग्रहा॒णाम् । मि॒थुन॑म् । यः । ए॒वम् । वे॒द । प्रेति॑ । प्र॒जयेति॑
प्र – जया॑ । प॒शुभि॒रिति॑ प॒शु – भिः । मि॒थुनैः॑ । जा॒यते॑ । इन्द्रः॑ ।

त्वष्टुः॑ । सोमम्॑ । अभीषहेत्यभि॑ – सहा॑ । अपिबत्॑ । सः ।

विष्वङ्॑ । 41 (50)

6.5.11.4

व्या॑र्च्छत् स आ॒त्मन्ना॒रम॑णं नाविन्दत् स ए॒ताननु॑सवनं
पुरो॑डाशानपश्यत् तान् निरवपत् तैर्वै स आ॒त्मन्ना॒रम॑ण-मकुरुत
तस्मा॑दनुसवनं पुरो॑डाशा निरुप्यन्ते तस्मा॑दनुसवनं पुरो॑डाशानां
प्रा॒श्नीया॑दात्म-न्नेवाऽऽ*रम॑णं कुरुते नैन॑ सोमोऽति॑ पवते
ब्रह्म॑वादिनो वदन्ति नर्चा॑ न यजु॑षा पङ्क्तिराप्यतेऽथ किं ( ) य॒ज्ञस्य॑
पाङ्क्त॑त्वमिति धानाः करंभः॑ परिवापः पुरो॑डाशः पयस्या॑ तेन
पङ्क्ति॑राप्यते तद्-य॒ज्ञस्य॑ पाङ्क्त॑त्वं । 42

6.5.11.4 - Padam

वी॒ति । आ॒र्च्छत् । सः । आ॒त्मन् । आ॒रम॑णमित्या॑ – रम॑णम् । न ।
अ॒विन्दत् । सः । ए॒तान् । अ॒नुस॑वनमित्यनु-सवनम् । पुरो॑डाशान् ।
अ॒पश्यत् । तान् । निरि॑ति । अ॒वपत् । तैः । वै । सः । आ॒त्मन् ।

आ॒र॒म॒ण॒मि॒त्या॑ – र॒म॒ण॒म् । अ॒कुरु॑त् । तस्मा॑त् । अ॒नु॒स॒व॒न॒मि॒त्यनु॑–
स॒व॒न॒म् । पु॒रो॒डा॒शाः॑ । नि॒रि॒ति॑ । उ॒प्य॒न्ते॑ । तस्मा॑त् ।
अ॒नु॒स॒व॒न॒मि॒त्यनु॑ – स॒व॒न॒म् । पु॒रो॒डा॒शा॒ना॒म् । प्रे॒ति॑ । अ॒श्नी॒या॒त् ।
आ॒त्म॒न् । ए॒व । आ॒र॒म॒ण॒मि॒त्या॑ – र॒म॒ण॒म् । कुरु॑ते । न । ए॒न॒म् ।
सो॒मः॑ । अ॒ती॒ति॑ । प॒व॒ते॑ । ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒न॒ इति॑ ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नः॑ । व॒द॒न्ति॑ ।
न । ऋ॒चा॑ । न । य॒जु॒षा॑ । प॒ङ्क्तिः॑ । आ॒प्य॒ते॑ । अथ॑ । कि॒म् ( ) ।
य॒ज्ञ॒स्य॑ । पा॒ङ्क॒त्व॒मि॒ति॑ पा॒ङ्क॒ – त्व॒म् । इति॑ । धा॒नाः॑ । क॒र॒म्भः॑ ।
प॒रि॒वा॒प॒ इति॑ प॒रि॒ – वा॒पः॑ । पु॒रो॒डा॒शः॑ । प॒य॒स्या॑ । ते॒न॑ । प॒ङ्क्तिः॑ ।
आ॒प्य॒ते॑ । तत् । य॒ज्ञ॒स्य॑ । पा॒ङ्क॒त्व॒मि॒ति॑ पा॒ङ्क॒ – त्व॒म् । 42 (64)
(भव॑न्ति॒ या॒नि॒ पुनः॑ – श॒ङ्स॑ति॒ त – द्वि॒ष्वङ् – किं॑ – चतु॑र्दश
च) (A11)

पद पाठे (वाक्य सहित)–षष्ठकाण्डे–पञ्चमः प्रश्नः

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ – ऽऽयु॒र्वे – य॒ज्ञेन॑ – सु॒वर्गा॑ – येन्द्रो॑ म॒रुद्धि॑ – र॒दिति॑ –
र॒न्तर्या॑मपा॒त्रेण॑ – प्रा॒ण उ॒पा॒शु पा॒त्रे – णेन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑हन् तस्य॒ – ग्र॒हान्
– प्रा॒न्या – न्ये॒काद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ – पु॒नर्. ऋ॒तुना॑ऽह – मि॒थुनं॑ प॒शवो॑ –
नेष्टः॑ प॒त्नी – मु॒पा॒श्वन्तर्या॑मयो – द्वि॒चत्वारि॒॑शत्)

First and Last Padam of Fifth Prasnam of 6th Kanda

(इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ – पा॒ङ्कत्वं)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठकाण्डे पञ्चमः

प्रश्नः समाप्तः ॥

पद पाठे (वाक्य सहित)–षष्ठकाण्डे–पञ्चमः प्रश्नः

Details of Panchati and Padam for Kandam 6 – Prasanam 5– TS 6.5

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	5	233
Anuvakam 2	3	139
Anuvakam 3	4	184
Anuvakam 4	2	80
Anuvakam 5	3	178
Anuvakam 6	5	277
Anuvakam 7	3	169
Anuvakam 8	6	308
Anuvakam 9	4	200
Anuvakam 10	3	168
Anuvakam 11	4	214
Total →	42	2150

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in